

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische Wetenschappen

Masteropleiding Surinaams Recht

GESLACHTSVERANDERING IN SURINAME

Thesis ter verkrijging van de graad van **Master of Laws (LL.M.)**

Somaroe Reshma S. LL.B.

Begeleider: mr. dr. M. A. Veira

Paramaribo, 7 augustus 202

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische Wetenschappen

Masteropleiding Surinaams Recht

GESLACHTSVERANDERING IN SURINAME

Thesis ter verkrijging van de graad van **Master of Laws (LL.M.)**

Somaroe Reshma S. LL.B.

Begeleider: mr. dr. M. A. Veira

Paramaribo, 7 augustus 2020

Voorwoord

In het kader van de afronding van mijn studie “Masteropleiding Surinaams Recht” aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname en de daarbij gekozen afstudeervariant Privaatrecht, schrijf ik mijn thesis. In januari 2017 werd het eerste verzoek tot wijziging van het geslacht in de geboorteakte door de kantonrechter toegewezen. Dit ging gepaard met veel ophef in de gemeenschap en vooral in religieuze kringen. Terwijl de gemeenschap genderdysforie als afbrokkeling van de morele normen en waarden bestempelde, richtte ik mij op de juridische gevolgen van de wijziging. Ik werd daarbij geïntrigeerd om over het onderwerp ‘juridische geslachtsaanpassing in Suriname’ te schrijven. Het onderzoek voor deze scriptie heb ik met veel genoegen uitgevoerd. Het doen van onderzoek naar transgenderwetgeving en het concipiëren van een wetsvoorstel tot wijziging van het geslacht in het geboorteregister, is een onderzoek met juridisch ingewikkelde aspecten, maar daarnaast heeft de transgenderwetgeving ook veel consequenties voor het leven van de betrokkenen. Dit maakte het doen van onderzoek naar de gevolgen van de verandering van de wetgeving en het concipiëren van het wetsvoorstel erg belangrijk.

Ik wil mijn oprechte dank betuigen aan de volgende personen die mij bij het schrijven van mijn thesis ten volle hebben ondersteund:

- Feroz Thakoerdin, voor de motivatie en steun;
- mijn begeleider, mr. dr. M. Veira voor alle begrip wanneer ik door andere activiteiten niet altijd volgens mijn planning kon werken. Zij bleef mij voortdurend aanmoedigen om door te schrijven;
- Wetgevingsjurist mr. J. Joemmanbaks MLLS, voor de deskundige begeleiding bij het schrijven van een wetsvoorstel en memorie van toelichting inzake juridische geslachtsaanpassing in Suriname.

Mijn vader, wijlen Krishnadath Somaroe, verdient speciale vermelding voor de motivatie en financiële steun die ik gekregen heb om de opleiding te doen. Hij zei altijd: “Als je iets wilt, dan moet je er ook hard voor werken”.

Dit is voor jou papa.

Reshma S. Somaroe

Lijst van afkortingen

GIS	Genderidentiteitsstoornis
GID	Gender Identity Disorder
C.B.B.	Centraal Bureau voor Burgerzaken
BW	Burgerlijk Wetboek van Suriname
NBW	Nederlands Burgerlijk Wetboek
H.R.	Hoge Raad
Stb.	Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden
Bs.	Belgisch Staatsblad
S.B.	Staatsblad van de Republiek Suriname
AVRM	Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burger en Politieke Rechten
EVRM	Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Inhoudsopgave

Voorwoord

Lijst van afkortingen

Inleiding	5
I. Seksregistratie in Suriname	8
1.1 Inleiding.....	8
1.1.1 Het geslacht	8
1.1.2 Het begrip ‘transseksualiteit’.....	10
1.2 De rol van het geslacht in het recht.....	12
1.3 De juridische vaststelling van het geslacht.....	13
1.3.1 De staat van een persoon.....	13
1.3.2 De geboorteakte.....	13
1.3.3 Seksregistratie in de geboorteakte.....	15
2. De juridische gevolgen van aanpassing van regelgeving voor transseksuelen in Nederland en België	17
2.1 Inleiding	17
2.2 De Nederlandse wetgeving vóór 1973	17
2.2.1 Misslag in de geboorteakte.....	19
2.2.2 Het nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1985	22
2.2.3 Wijziging van het Nederlands Burgerlijk Wetboek in 2001	26
2.2.4 Juridische gevolgen van de geslachtsverandering in Nederland	27
2.2.5 De Nederlandse Transgenderwet van 2014.....	28
2.3 De Belgische transgender wetgeving vanaf 2007	30
2.3.1 Na de Belgische Wet betreffende transseksualiteit van 10 mei 2007	30
2.3.2 Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders in België (2018)	32
2.3.4 De juridische gevolgen van geslachtsaanpassing in België	32
3. Een voorstel voor juridische geslachtsverandering dat past binnen het stelsel van de Surinaamse wet	35
3.1 Inleiding.....	35
3.2 De juridische gevolgen voor Suriname bij overname van het Nederlands systeem betreffende geslachtsverandering	36
3.3 De juridische gevolgen voor Suriname bij overname van het Belgisch systeem betreffende geslachtsverandering	41

3.4 Een ontwerpwet voor verandering van de seksregistratie in de akten van de burgerlijke stand van Suriname en op andere officiële documenten.....	45
---	----

Conclusies

Aanbevelingen

Bibliografie

Bijlage 1 Rechtsvergelijking tussen de oude wetgeving van Nederland en België en het concept wetsvoorstel voor Suriname met betrekking tot regelgeving voor transseksuelen

Bijlage 2 Een rechtsvergelijking tussen de geldende wetgeving in Nederland, België en het concept wetsvoorstel voor Suriname, met betrekking tot regelgeving voor transseksuelen

Inleiding

Heden ten dage komt een ieder wel eens in aanraking met iemand die van geslacht is veranderd of wenst te veranderen. Deze groep mensen wordt als transseksuelen aangeduid. Ze leven in de overtuiging tot het ander geslacht te behoren. Dit noemen we ook wel genderdysforie. Als gevolg van die overtuiging gedragen en kleden de transseksuelen zich doorgaans als het tegenovergestelde geslacht, dat weer niet in overeenstemming is met het geslacht dat vermeld staat op hun legale documenten (identiteitskaart, geboorteakte, huwelijksakte etc.). Door juridische geslachtsverandering kunnen de transseksuelen deze incongruentie opheffen. Het hebben van aangepaste documenten is voor transseksuelen vaak een bevestiging van hun identiteit en daarom van essentieel belang.¹ Mensenrechtenverdragen merken het niet wijzigen van het geslacht in zulke gevallen als schending van het recht op eerbiediging van het privéleven van betrokkene aan.² Suriname is partij bij ten minste twee verdragen die rechten van burgers c.q. mensen beschermen, te weten het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens (AVRM) en het Internationaal Verdrag inzake Burger en Politieke Rechten (IVBPR). In deze verdragen heeft de Staat Suriname zich ten opzichte van haar burgers verbonden hen de beleving van deze rechten te garanderen. Transgenderwetgeving is voor Suriname van belang om de rechten van transseksuelen te beschermen. Nederland en België hebben hun wetgeving al aangepast zodat de geslachtsverandering daar mogelijk is zonder tussenkomst van de rechter. Echter biedt het huidige Burgerlijk Wetboek van Suriname (BW) geen mogelijkheid voor deze groep burgers om hun identiteitsovertuiging in overeenstemming te brengen met hun burgerlijke staat, met name om een juridische geslachtsverandering in de akten van de burgerlijke stand te doen plaatsvinden. Als regel is het eenmaal vastgestelde geslacht niet wijzigbaar. Er is een welbekend Surinaams vonnis in het Surinaams Juristenblad van 2017 opgenomen, waarbij de kantonrechter de administratieve geslachtswijziging wel toegestaan heeft³, maar de uitvoering echter nog geen feit is, omdat de Staat hoger beroep aangetekend heeft. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat in de Surinaamse gemeenschap er vraag is naar “juridische geslachtsaanpassing”.

---

¹ A. Bakker, 'Transgender in Nederland. Een buitengewone geschiedenis', *historiek* 24 januari 2018, historiek.net.

² Ktr. 11 januari 2017, A.R. 15-5612 inzake Paris Yvanna / De Staat Suriname.

³ Ktr. 11 januari 2017, A.R. 15-5612 inzake Paris Yvanna / De Staat Suriname.

De identificatie van personen aan de hand van hun geslacht zou onnodig zijn als er geen rechtsgevolgen aan waren verbonden.⁴ In de masterthesis wordt dan ook onderzocht welke rechtsgevolgen van de geslachtsverandering passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet. Ook is een wetsvoorstel voor Suriname geconcipieerd waarin de juridische geslachtsverandering voor transseksuelen geregeld is. Alvorens overgegaan is tot het concipiëren van het wetsvoorstel, is eerst een onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van regelgeving met betrekking tot juridische geslachtsverandering in Nederland en België.

Naar aanleiding van het bovenstaande luidt de probleemstelling: “ *Welke juridische gevolgen van geslachtsverandering passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet?*”.

Om de probleemstelling te beantwoorden, zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Hoe vindt seksregistratie in Suriname plaats?
2. Welke juridische gevolgen kan geslachtsverandering hebben?
3. Welke juridische gevolgen van geslachtsverandering passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet?

Maatschappelijke relevantie

Transseksuelen zijn overtuigd tot het tegenovergestelde geslacht behoren en gedragen en kleden zich meestal ook dienovereenkomstig. De juridische geslachtsaanpassing is een gevolg van deze overtuiging tot het andere geslacht te behoren. De juridische geslachtsaanpassing is vooralsnog niet mogelijk in Suriname, waardoor de discrepantie tussen het uiterlijk van de transseksueel en het wettelijk geslacht tot onnodige discriminatie leidt. Suriname is partij bij een meertal verdragen die het zelfbeschikkingsrecht van personen waarborgt en hun recht op een privéleven erkent. Echter lopen wij qua wetgeving achter op dit onderwerp ten opzichte van veel landen. Het is maatschappelijk relevant dat de transseksuelen niet gediscrimineerd worden op grond van hun genderidentiteit.

Wetenschappelijke relevantie

De mogelijkheden om het geslacht in de geboorteakte te verbeteren, zijn limitatief omgesomd in het BW. De geboorteakte wordt verbeterd als er fouten gemaakt zijn. Transseksualiteit is geen ‘fout’ en zou dus ook niet onder de noemer “fouten gemaakt bij de geslachtsaanduiding”

---

⁴ Swennen 2010, p. 95.

moeten vallen. Elke transseksueel heeft daarnaast recht op respect voor zijn privéleven als bedoeld in de artikelen 17 van de Grondwet (GW), 17 IVBPR en 11 AVR.M. Een onderzoek naar een alternatief om de juridische geslachtsverandering mogelijk te maken, kan bijdragen aan de verbetering van de juridische positie van transgenders en de leemte in het BW hierover kan dan opgevuld worden.

Onderzoeksmethode

Voor de beantwoording van de centrale vraag is een onderzoek ingesteld naar de gevolgen van de juridische geslachtsverandering. Hierbij is eerst het huidige BW onder de loep genomen om de rol en het belang van seksregistratie te onderbouwen. Ook een vraaggesprek met de juridische afdeling van het Centraal Bureau voor Burgerzaken (C.B.B) is onderdeel van het onderzoek geweest. Daarna is onderzocht wat de gevolgen voor Suriname zijn bij overname van het Belgisch en/of Nederlands systeem betreffende juridische geslachtsverandering. Hierbij was de bestudering van de regelgeving van België en Nederland op dit stuk essentieel. Verder is ook de wetgeving, verdragen en jurisprudentie van Suriname met betrekking tot dit onderwerp bestudeerd. De thesis is afgesloten met een wetsvoorstel dat past binnen het stelsel van het huidige Surinaams recht. Hierbij heb ik mij laten begeleiden door een wetgevingsjurist.

Opbouw thesis

In hoofdstuk 1 is ingegaan op het begrip geslacht, de juridische functie van geslachtsvermelding in de geboorteakte en de seksregistratie in de geboorteakte.

In hoofdstuk 2 is de ontwikkeling van regelgeving met betrekking tot juridische geslachtsaanpassing in Nederland en België onderzocht, waarna een uiteenzetting van de gevolgen van die regelgeving gegeven is.

In het laatste hoofdstuk is nagegaan welke juridische gevolgen van geslachtsverandering het beste passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet. Op grond daarvan heb ik een wetsvoorstel ter verandering van het geslacht in de geboorteakte, geconcipieerd. Deze thesis is afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

I. Seksregistratie in Suriname

1.1 Inleiding

Transseksuelen hebben waarschijnlijk altijd bestaan. Het woord ‘transseksueel’ en het concept ervan waren misschien onbekend, maar schriftelijk bewijs van het bestaan van transseksuelen is terug te voeren tot het jaar 218.⁵ In de 18e eeuw kregen de transseksuelen de namen eonisten, travestieten, transseksisten, transsualisten, transseksuelen en nu wordt de term transgenders populair. Pas met de komst van medische mogelijkheden tot geslachtsaanpassing in de 20ste eeuw ontstond het fenomeen waarbij de persoon die zich als iemand van het tegenovergestelde geslacht voelde ook van geslacht kon veranderen.⁶ Sommige transseksuelen koesteren de wens om hun juridische geslacht (gebaseerd op het biologische geslacht) in overeenstemming te brengen met de door hen beleefde genderidentiteit. Het hebben van aangepaste documenten is voor transseksuelen vaak een bevestiging van hun identiteit en daarom van essentieel belang.⁷ Dit kan door middel van een juridische geslachtsverandering. De juridische geslachtsverandering is eigenlijk de aanpassing van het fysieke geslacht zoals opgenomen in de geboorteakte, aan de werkelijk beleefde genderidentiteit. De term **geslachtsaanpassing** verdient om die reden de voorkeur boven de term **geslachtsverandering**.

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de wijze waarop de begrippen geslacht en transseksualiteit worden ingevuld. Hierna wordt de rol van het geslacht in het recht besproken, waarna ingegaan wordt op de juridische vaststelling van het geslacht. Vervolgens wordt de staat van de persoon besproken. Ook de inhoud en de bewijskracht van de geboorteakte worden in dit hoofdstuk behandeld. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de seksregistratie in de geboorteakte.

1.1.1 Het geslacht

Voor het woord ‘geslacht’ zijn er vele betekenissen. De definitie van het woord ‘geslacht’ volgens de auteur Swennen is de volgende: “*het geslacht is, taalkundig gezien, het geheel van*

---

⁵ In het jaar 218 tot 222 regeerde de beroemde Romeinse keizer Helagabus. Hij droeg in het openbaar vrouwenkleding en vroeg zijn artsen om genitale operatie. In de 18e eeuw was Chevalier d'Eon een bekend persoon die met het Hof samen werkte. Hij leefde als vrouw en vroeg de Franse overheid om erkenning als vrouw.

⁶ A. Bakker, 'Transgender in Nederland. Een buitengewone geschiedenis', *historiek* 24 januari 2018, historiek.net.

⁷ vereniging-genderdiversiteit.nl/transseksuelen, 31 maart 2020.

gezamenlijke kenmerken die gelijksoortige wezens met elkaar gemeen hebben, en vandaar: de soort waartoe zij met elkaar behoren.”⁸ Dekkers geeft een meer juridische definitie van het begrip ‘geslacht’. Hij meent dat het geslacht een element van de staat van de persoon aanduidt of deze persoon tot de mannelijke dan wel tot de vrouwelijke leden van de maatschappij behoort.⁹ In tegenstelling tot beide schrijvers geeft Senaeve een enkelvoudige definitie van het begrip: *“Het geslacht van een persoon houdt het behoren in tot de mannelijke dan wel de vrouwelijke kunne (sekse)”*.¹⁰ De definitie van Senaeve sluit het best aan bij dit onderzoek over transsekualiteit en daarom zal daar dieper op worden ingegaan.

Er zijn drie criteria die het geslacht van de persoon bepalen¹¹:

- i. Het **fysieke** (uiterlijke) criterium. Het fysieke criterium geeft primaire en secundaire geslachtskenmerken weer:
  - De primaire kenmerken zijn bij de geboorte al aanwezig. Bij het vrouwelijk geslacht zijn dat de eierstokken, de eileiders, de baarmoeder, de vagina en uitwendige schaamdelen. Bij het mannelijk geslacht zijn het de teelballen, de bijballen, de prostaat en de penis.
  - Bij de secundaire geslachtskenmerken komen de sekseverschillen bij het begin van de pubertijd in beeld. Bij het vrouwelijk geslacht zijn het het volgroeid zijn van de eierstokken, de baarmoeder, de vagina en de vulva; de menstruele cyclus; de borsten; beharing onder de oksels en in de schaamstreek; verbreding van het bekken; toename van onderhuids vet op bepaalde plaatsen, zoals heupen en bovenbenen. Bij het mannelijk geslacht zijn het het volgroeid zijn van testes en penis; stemverlaging; beharing onder de oksels, in de schaamstreek, in het gezicht, op de borst en op de ledematen; grotere bot- en spierontwikkeling dan bij de vrouw.¹²
- ii. Het **psychologisch** criterium bepaalt de innerlijke overtuiging die de persoon heeft over het geslacht waartoe hij behoort.¹³

---

⁸ Swennen 2010, p. 95.

⁹ Dekkers & Wylleman 2009, p. 64.

¹⁰ Senaeve 1989, p. 112.

¹¹ Senaeve 1989, p. 112.

¹² voortplanting312509.jouwweb.nl/pubertijd-en-groei, 23 juni 2020.

¹³ Senaeve 1989, p. 112.

- iii. Het **sociaal** criterium is het geslacht waartoe de persoon behoort in de opvatting van de maatschappij, gezien zijn uiterlijk en de rol die hij op zich neemt.¹⁴

Bij bepaalde personen zijn de voorgenoemde criteria niet in overeenstemming met elkaar. Deze groep personen verklaart dat het sociale en fysieke criterium niet in overeenstemming zijn met het psychologisch criterium. De persoon bezit alle lichamelijke (uiterlijke) kenmerken van een welbepaald geslacht, maar is innerlijk (psychologisch) overtuigd tot het tegenovergestelde geslacht te behoren. Deze personen worden (zuivere) **transseksuelen** genoemd.¹⁵ Alhoewel de term ‘transseksueel’ het seksuele naar voren haalt, heeft deze term weinig met het fysieke geslacht te maken, maar meer met de innerlijke overtuiging die de persoon heeft tot het andere geslacht te behoren (het psychologisch criterium).

1.1.2 Het begrip ‘transseksualiteit’

Van transseksualiteit is dus sprake wanneer er een contradictie bestaat tussen het geboortegeslacht en de genderidentiteit. Meestal komt het innerlijke gevoel een jongen of een meisje te zijn overeen met het geboortegeslacht: je wordt bijvoorbeeld geboren met een meisjeslichaam en voelt je ook vrouw. **Genderidentiteit** *refereert naar het innerlijke gevoel of de eigen beleving die een persoon heeft over zich zelf.* Bij transseksuelen stemt dit gevoel of beleving niet overeen met het geboortegeslacht.¹⁶ De transseksuelen hebben de overtuiging te behoren tot het tegenovergestelde geslacht, zonder dat er sprake is van een psychische stoornis. Soms leven deze transseksuelen heel lang met een genderexpressie (de manier van kleden en het gedrag) die wél klopt met het geboortegeslacht, maar niet met hun genderidentiteit. Zij voelen zich dan niet de man of vrouw waarvoor ze worden aangezien.

‘Transseksualiteit’ is een brede paraplueterm, waarmee een heel scala aan variaties in gendergevoelens en -gedrag kan worden aangeduid. De gemene deler is steeds: een mismatch tussen het geslacht dat bij de geboorte werd toegekend en de eigen beleving of gewenste uiting van geslacht. Die beleving noemen we ook wel genderidentiteit, en de uiting daarvan de genderexpressie. Er zijn transseksuelen die ongelukkig worden van het hele eigen lichaam, of van één onderdeel daarvan, zoals borsten of penis. Andere transseksuelen zijn wel tevreden met het eigen lichaam, maar hebben een sterk verlangen zich te uiten of te kleden als iemand

---

¹⁴ Senaeve 1989, p. 112.

¹⁵ Senaeve 1989, p. 115.

¹⁶ Reynvoet 2015, p. 15.

van het andere geslacht. Ook bestaan er transseksuelen die zich noch man noch vrouw voelen maar eerder iets ertussen in of iets geheel anders.¹⁷

Deze thesis beperkt zich tot transseksuelen die de onomkeerbare overtuiging hebben tot het tegenovergestelde geslacht te behoren.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen primaire transseksualiteit en secundaire transseksualiteit. De primaire transseksueel heeft het gevoel ‘anders’ te zijn vóór het zesde levensjaar, terwijl bij de secundaire transseksuelen de discrepantie tussen geboortegeslacht en zelfgevoel pas in of na de puberteit naar voren komt.¹⁸ Zesjarigen (op de basisschool) weten vrijwel allemaal dat ze een jongen of meisje zijn en welke gedrag ‘jongensachtig’ en ‘meisjesachtig’ is. Bij de primaire transseksuelen beginnen emotionele en sociale problemen op jonge leeftijd omdat hun gender atypische gedrag tot gevolg heeft dat ze buitengesloten of gepest worden door leeftijdsgenoten. Ook hebben sommige ouders er moeite mee als hun kind zich niet conform de eigen genderrol gedraagt.¹⁹

Transseksualiteit kreeg vanaf het jaar 2000 de term ‘genderidentiteitsstoornis’ (GIS) of ‘gender identity disorder’ (GID) of genderdysforie. Om te kunnen spreken van **genderdysforie** is volgens de DSM-V²⁰ vereist dat er sprake is van een incongruentie tussen het geboortegeslacht en de genderidentiteit, welke een significante lijdensdruk veroorzaakt en een ernstig beperking vormt voor het sociaal en beroepsmatig functioneren van de persoon. De drie begrippen: *transseksualiteit*, *genderidentiteitsstoornis* en *genderdysforie* hebben dezelfde betekenis. De medici gebruiken meestal de term ‘genderdysforie’.²¹ In deze juridische thesis is ervoor gekozen om de minder negatief geladen term ‘transseksualiteit’ te gebruiken

Kort samengevat zijn de essentiële kenmerken van de transseksueel:

1. De transseksueel heeft de overtuiging dat hij/zij tot het tegenovergestelde geslacht behoort.
2. Hij/Zij heeft een afwijzing van zijn aangeboren geslachtsorganen en geslachtelijke kenmerken.²²

---

¹⁷ ‘Wat is transgender?’, *Transgender info Nederland* 31 maart 2020, transgenderinfo.nl.

¹⁸ Valenkamp 1991, pag. 388.

¹⁹ Prins & Clerkx 2013, p. 81/86.

²⁰ De *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM) is een classificatiesysteem waarin internationale afspraken zijn gemaakt over welke criteria van toepassing zijn op een bepaalde psychische stoornis op basis van (nieuwe) wetenschappelijke inzichten.

²¹ Reynvoet 2015, p. 13.

²² Dietvorst 2013, p. 11.

3. Hij/Zij heeft soms een onweerstaanbaar verlangen van geslacht te veranderen door middel van chirurgische ingrepen en hormoonbehandelingen.²³

1.2 De rol van het geslacht in het recht

De vermelding van het geslacht bij de persoonsregistratie in Suriname heeft seksspecifieke rechten en verplichtingen tot gevolg, zoals de toenmalige dienstplicht²⁴ voor mannen en de erkenning van een kind door de vader.²⁵ Tegenwoordig worden gegevens over het geslacht veelal gebruikt bij het uitdrukken van onderzoeksresultaten in percentages, verdeeld over mannen en vrouwen.²⁶ De vaststelling van het geslacht is op juridisch vlak belangrijk omdat de Surinaamse wetgeving, in het bijzonder het BW, een onderscheid maakt tussen man en vrouw. We zien dit bij:

- i. Het huwelijk

In art. 80 BW is geregeld dat de man tegelijkertijd slechts met één vrouw, de vrouw slechts met één man door het huwelijk verbonden kan zijn. Hierbij is het belangrijk om te weten tot welk geslacht de partners behoren, omdat de man en de vrouw slechts gerechtigd zijn om met het tegenovergestelde geslacht te trouwen.

- ii. Het afstammingsrecht

Mensen kunnen alleen afstammen van een man en een vrouw.

- iii. In de psychologie van de mens is het belangrijk zich als man of als vrouw erkend te weten. Het recht op geslacht is een persoonlijkheidsrecht.²⁷

Uit de bepalingen van boek 1 BW, verband houdende met het geslacht, kan het volgende worden afgeleid:

1. Er zijn twee verschillende geslachten: het mannelijke en het vrouwelijke;
2. Iedere persoon heeft één van die beide geslachten (mannelijk *of* vrouwelijk);
3. Dit geslacht staat in principe vast bij de geboorte; het wordt niet gegeven zoals de naam, maar aangegeven;
4. Als regel is het geslacht onveranderlijk.²⁸

---

²³ Memorie van Toelichting op art 1:29 oud NBW, Wetsvoorstel transgenders p. 11.

²⁴ Artikel 1 lid 2 Wet van 7 oktober 1970, tot regeling van de Dienstplicht in Suriname (Dienstplichtwet).

²⁵ Artikel 336 BW.

²⁶ 'Genderstatistieken', *Algemeen Bureau voor de Statistiek* 11 mei 2020, statistics-suriname.org.

²⁷ Dekkers & Wylleman 2009, p. 64.

²⁸ Swennen 2010, p. 95.

1.3 De juridische vaststelling van het geslacht

1.3.1 De staat van een persoon

Aan de staat van de persoon zijn, zoals eerder aangegeven, rechten en verplichtingen verbonden. Het is daarom van eminent belang dat de overheid een duidelijk en stabiel publiciteitssysteem aanhoudt tot vastlegging van de rechtsfeiten en de rechtshandelingen die de staat van de persoon bepalen en wijzigen. Dit publiciteitssysteem wordt bijgehouden door de burgerlijke stand. De vastlegging door dit publiciteitssysteem leidt tot rechtszekerheid.²⁹ De burgerlijke stand van Suriname wordt officieel het Centraal Bureau voor Burgerzaken genoemd, afgekort C.B.B. Een akte van de burgerlijke stand is een authentieke akte die door de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van de wettelijke normen wordt opgemaakt. Het doel van de akte is om vast bewijs te leveren van één of ander aspect van de staat van de persoon: het huwelijk, de leeftijd, afstamming, nationaliteit etc.³⁰ Ook het geslacht is een aspect van de staat van de persoon en wordt door middel van een geboorteakte van de burgerlijke stand bewezen.

De kantonrechter heeft dit in de zaak van Yvanna Hilton als volgt omschreven: *Juridisch gezien raakt het geslacht de staat van de persoon. De “staat van de persoon” is het geheel van omstandigheden die de rechtspositie van de persoon bepaalt en hem onderscheidt van andere deelnemers van de samenleving. De staat wordt neergeschreven in de akte van de Burgerlijke Stand. Aan de omstandigheden (naam, geslacht, woonplaats) worden rechtsgevolgen verbonden.*³¹

1.3.2 De geboorteakte

Juridisch kan het geslacht van een persoon niet vrij, met andere middelen dan voorgeschreven, bewezen worden. Het geslacht betreft één van de vermeldingen die verplicht in de geboorteakte moet worden opgenomen, zodat het uitsluitend op basis van deze akte van de burgerlijke stand bewezen kan worden.³²

Uit HR 13 december 1973, NJ 1975, 130 kan worden afgeleid dat de geboorteakte een authentieke akte is die ten aanzien van een ieder bewijst dat op de in de akte vermelde plaats,

---

²⁹ Dekkers & Wylleman 2009, p. 91.

³⁰ Dekkers & Wylleman 2009, p. 91.

³¹ Ktr. 11 januari 2017, A.R. no 15-5612 inzake Paris Yvanna / De Staat Suriname

³² Senaevé 1989, p. 113

dag en uur uit de daarin genoemde moeder een kind van de daarin vermelde kunne is geboren; dat met de ‘kunne’ van het kind niets anders wordt bedoeld dan het geslacht van het kind ten tijde van de geboorte.³³ Het gaat hier om een momentopname van de feiten, die bij de geboorte zijn gebleken c.q. onmiddellijk daarna bij de aangifte zijn gegeven, aldus de Hoge Raad.³⁴

De bewijskracht van de geboorteakte heeft de wetgever in artikel 16 BW opgenomen. Deze luidt: *“Een ieder is bevoegd om zich door de bewaarders der registers van de burgerlijke stand uittreksels uit die registers te doen afgeven. De uittreksels zullen, wanneer zij met de registers overeenstemmen, **geloof verdienen** tot op het ogenblik, dat de valsheid daarvan, met inachtneming der regelen, bij het Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgeschreven, zal zijn beweed.”*

De geslachtsregistratie is de vermelding van een geslacht in de geboorteakte, aangeduid met een M (of ‘zoon’) voor het mannelijke geslacht en een V (of ‘dochter’) voor het vrouwelijke geslacht. Overeenkomstig artikel 23 BW dienen de volgende vermeldingen door de ambtenaar van de burgerlijke stand in de geboorteakte opgenomen te worden:

1. Het jaar, de dag, het uur en de plaats van de geboorte;
2. De kunne (het geslacht) van het kind, en de voornamen, welke aan hetzelfde zullen worden gegeven;
3. De namen, voornamen, het beroep en de woonplaats der ouders;
4. De namen en voornamen, de ouderdom, het beroep en de woonplaats van de aangever en der getuigen zo die er zijn.

De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt het geslacht op basis van de verklaring van de geneesheer of vroedvrouw of bij uitzonderingsgevallen, op basis van zijn eigen vaststelling als hij zelf zich van de geboorte vergewist.³⁵ Artikel 21 BW geeft de ambtenaar de bevoegdheid om te vorderen dat het kind aan hem wordt vertoond. De aangifte van de geboorte dient door de vader van het kind gedaan te worden en bij verhindering of gebreke van hem, door de geneesheren, heelmeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen of andere personen die bij de bevalling tegenwoordig zijn geweest. Indien de moeder buiten haar woning is bevallen, kan de aangifte door de hiervoor genoemde groep personen worden gedaan of door degene, te wiens

---

³³ Artikel 16 BW

³⁴ HR 13 december 1973, NJ 1975, 130.

³⁵ Senaevé 1989, p. 113.

huize zij is bevallen. Geschiedt de bevalling op plantages en gronden in de buitendistricten, dan dient de aangifte door de gezagvoerder of opzichter te geschieden.

1.3.3 Seksregistratie in de geboorteakte

De oorspronkelijke vaststelling van het geslacht in de geboorte akte gebeurt op grond van de volgende uitgangspunten:³⁶

1. Elk persoon heeft slechts één geslacht, namelijk of het vrouwelijk of het mannelijk geslacht. Indien een van de seksen overwegend is, wordt deze sekse aan het kind toegewezen in de geboorteakte. In zeer uitzonderlijke gevallen, wanneer het onmogelijk zou zijn om zich uit te spreken over de sekse van het pasgeboren kind, wordt in de geboorteakte vermeld dat het geslacht niet is bepaald. Deze kinderen behoren tot de categorie hermafrodieten.³⁷ Ook in de Surinaamse praktijk komen deze gevallen voor.³⁸
2. De vaststelling van het geslacht in de geboorteakte gebeurt uitsluitend op grond van de op dat ogenblik uiterlijke (fysieke) geslachtskenmerken waaronder de primaire kenmerken zoals het geslachtsdeel van het kind. De vagina en de uitwendige geslachtsdelen ervan wijzen uit dat het pasgeboren kind tot het vrouwelijk geslacht behoort en de teelballen, prostaat, penis en de bijballen wijzen naar het mannelijk geslacht.³⁹

Seksregistratie oftewel de registratie van het geslacht van het pasgeboren kind geschiedt, zoals eerder gezegd, in de geboorteakte. Krachtens art. 21 BW moet de aangifte van de geboorte van het kind binnen drie werkdagen na de bevalling geschieden bij de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand. In de buitendistricten geldt een termijn van zestien dagen en in uitzonderingsgevallen kan de aangifte slechts geschieden met machtiging van de procureur-generaal. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient van de aangifte een akte op te maken, te weten de geboorteakte. Bij het invullen van de geslachtsaanduiding wordt gebruik gemaakt van het morfologisch criterium. Deze eenmalige vaststelling wordt als onveranderlijk beschouwd.⁴⁰ In principe verwerft iedere persoon zijn geslacht dus definitief bij de registratie van zijn geboorte. De wetgever heeft beoogd het geslacht op het tijdstip van geboorte ook voor

---

³⁶ Senaeve 1989, p. 113.

³⁷ Senaeve 1989, p. 115.

³⁸ Vraaggesprek op 07 juni 2018 met dhr. Orlando Kuisch, Afdeling Registers en Kantmeldingen van het Centraal Bureau voor Burgerzaken.

³⁹ Senaeve 1989, p. 113.

⁴⁰ Maertens 1992, p. 308.

de toekomst in de geboorteakte te doen vastleggen, wat met zich meebrengt dat de ten tijde van de geboorte kenbare geslachtskenmerken het geslacht bepalen.⁴¹

Na een geslachtsaanpassende behandeling ontstaat er voor de transseksuele mens een contradictie tussen de socio-psychologische geslachtsrol en de feitelijke registratie op de geboorteakte. Er is heden ten dage een continue internationale trend van sociale acceptatie van de groep transseksuelen. Hiermee gaat ook de juridische erkenning van het veranderd geslacht gepaard van hen die een geslachtsveranderende operatie hebben ondergaan.⁴² In Suriname is dit nog niet het geval. Hoe zal de juridische geslachtsaanpassing plaatsvinden als het vermelde geslacht thans als onveranderlijk wordt beschouwd? In de volgende hoofdstukken wordt hierop nader ingegaan.

.

.

---

⁴¹ Hof's- Hertogenbosch, 4 januari 1973, NJ 1973, 516.

⁴² A.R. no. 15-5612, 11 januari 2017; p. 106, SJB april 2017.

2. De juridische gevolgen van aanpassing van regelgeving voor transseksuelen in Nederland en België

2.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is beschreven hoe de vaststelling en registratie van het geslacht in de geboorteakte plaatsvindt en wie transseksuelen zijn. Transseksuelen komen ook in Suriname voor en vinden geslachtsaanpassing in de geboorteakte en andere officiële documenten noodzakelijk.

In dit hoofdstuk zal de historische ontwikkeling van de rechtspositie van transgenders in Nederland en België worden beschreven. Gekozen is ten eerste voor Nederland, gezien het BW veel gelijkenissen vertoont met het oud NBW (Nederlands Burgerlijk Wetboek). Ten tweede is voor België gekozen, omdat de Belgische wetgeving op dit stuk veel gelijkenissen vertoont met de oud Nederlandse en Surinaamse. Ook de beschikbaarheid van informatie over dit onderwerp en de overeenkomstige taal hebben geleid tot de selectie van bovengenoemde landen. Eerst zal worden besproken hoe de transgenderwetgeving in Nederland is ontstaan en zich ontwikkeld heeft, waarna de gevolgen van deze wetgeving zullen worden toegelicht. Vervolgens zal de historische ontwikkeling van de rechtspositie van de transseksuelen in België worden beschreven. De gevolgen van de Belgische transgenderwetgeving zullen daarna worden onderzocht.

De bedoeling van dit hoofdstuk is om inzicht te verkrijgen in de Nederlandse en Belgische wetgeving voor transseksuelen en daarna na te gaan welke gevolgen de Transgenderwet met zich mee zal brengen.

2.2 De Nederlandse wetgeving vóór 1973

Tot 1973 zijn er in Nederland veel verzoeken toegewezen tot wijziging van de geslachtsvermelding. De transseksuelen konden op basis van artikel 1:29 lid 1 NBW (oud) met een verzoek om verbetering van een misslag in de geboorteakte, de geslachtsvermelding vaak laten wijzigen.⁴³

---

⁴³ Dietvorst 2013, p. 13.

Artikel 1:29 lid 1 NBW (oud) luidde: *“Aanvulling van een register van de burgerlijke stand met een daarin ontbrekende akte of latere vermelding, doorhaling van een daarin ten onrechte voorkomende akte of latere vermelding, of verbetering van een daarin voorkomende akte of latere vermelding die onvolledig is of een misslag bevat, kan op verzoek van belanghebbenden of van het openbaar ministerie worden gelast door de rechtbank. De rechtbank kan bij haar beschikking tot verbetering van een akte of latere vermelding die onvolledig is of een misslag bevat, eveneens dezelfde verbetering gelasten ten aanzien van een akte of latere vermelding betreffende dezelfde persoon of zijn afstammelingen, die buiten haar rechtsgebied in de registers van de burgerlijke stand is opgenomen. Hoger beroep van de beschikking moet binnen twee maanden na haar dagtekening worden ingesteld.*

Dit artikel geeft aan dat op verzoek van belanghebbenden of op vordering van het openbaar ministerie door de rechtbank een aanvulling kan worden gelast in de registers van de burgerlijke stand.

De aanvulling is mogelijk als er sprake is van een register met:⁴⁴

1. een daarin ontbrekende akte, men denke aan gevallen waarbij geen aangifte is gedaan van de geboorte van het kind. In de eerste jaren na de laatste oorlog werd geconstateerd dat er kinderen, meestal van joodse achtergrond, waren geboren die tijdens de oorlog uit veiligheidsoverwegingen nooit waren aangegeven en geregistreerd in het systeem. In zulke gevallen was aanvulling van de registers van de burgerlijke stand dringend nodig.⁴⁵
2. doorhaling van een daarin ten onrechte voorkomende akte of verbetering van een onvolledige akte. Deze zijn de schrijf- en spelfouten die door de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn gemaakt. Op grond van een bevel van het Openbaar Ministerie wordt de geboorteakte door een kanttekening verbeterd.⁴⁶
3. een akte die een misslag bevat.

De vragen die hier rijzen zijn: Wanneer is er sprake van een misslag in de geboorteakte? Is er ook sprake van een misslag als het kind bij de geboorte was opgegeven als te zijn van het mannelijk/vrouwelijk geslacht, terwijl hij zich later voelde en beschouwde als vrouwelijk/mannelijk? Hierover zijn er meerdere arresten geweest,⁴⁷ waarop in de volgende paragrafen ingegaan wordt.

---

⁴⁴ Pitlo 1989, p. 75.

⁴⁵ Pitlo 1989, p. 75.

⁴⁶ Pitlo 1989, p. 75.

⁴⁷ Pitlo 1989, p. 75.

Aanvullingen en wijzigingen in de Surinaamse geboorteakte zijn krachtens artikel 64 BW ook bij bovengenoemde drie gevallen mogelijk.⁴⁸

In de volgende paragraaf komen de verschillende betekenissen van het begrip ‘misslag’ aan de orde.

2.2.1 Misslag in de geboorteakte

Het begrip ‘misslag’ uit artikel 1:29 NBW(oud) is in de wet niet nader geregeld. Door de jaren heen zijn door verschillende rechters verschillende interpretaties aan het woord “misslag” gegeven.

In verband hiermee kan worden verwezen naar het arrest *Misslag in geboorte akte t.a.v. geslacht* waarbij het Nederlandse Hof oordeelde dat de registers van de Burgerlijke Stand verbeterd moesten worden, vanwege het feit dat het deskundigenonderzoek uitwees dat verzoeker reeds bij de geboorte mede van het vrouwelijk geslacht was en dat vrouwelijke geslachtskenmerken reeds toen in die mate aanwezig waren, zij het nog niet duidelijk kenbaar, dat verzoeker als ‘dochter’ en niet als ‘zoon’ had behoren te zijn ingeschreven. Het Nederlandse Hof gelaste verbetering van de geboorteakte op grond van een misslag.⁴⁹

In het arrest *Transseksist*⁵⁰ is het Nederlandse Hof het oneens met de stelling van de Rechtbank dat wil er sprake zijn van een misslag, het noodzakelijk is dat de toestand waarop appellant zich beroept reeds bestond ten tijde van de geboorte. Het Hof gaf aan dat er slechts sprake is van een misslag indien in de akte de toestand op het tijdstip van de geboorte niet juist is weergegeven.

Na een voorzichtige aanzet in het arrest *Transseksist* waarbij het Hof stelde dat het niet noodzakelijk was dat de toestand waarop de appellant zich beriep reeds bestond ten tijde van de geboorte, is in het arrest *transseksist I*⁵¹ een beroep op misslag goedgekeurd en verbetering van het geslacht in de geboorteakte door de ambtenaar van de burgerlijke stand gelast. In dit

---

⁴⁸ Artikel 64 BW: “Wanneer geen registers hebben bestaan, of deze zijn verloren geraakt, vervalst, veranderd, verscheurd, vernietigd, verdonkerd of verminkt; wanneer akten daaraan ontbreken, of wanneer in de ingeschreven akten dwalingen, uitlatingen of andere misslagen hebben plaats gehad, zal zulks grond opleveren tot aanvulling of tot verbetering der registers”.

Artikel 67a BW: “Kennelijke schrijf- en spelfouten kunnen ook zonder tussenkomst des rechters worden verbeterd”.

⁴⁹ Hof Arnhem 15 november 1967, NJ 1970, 107.

⁵⁰ Hof's- Hertogenbosch 04 januari 1973, NJ 1973, 516.

⁵¹ Hof's- Gravenhage 23 november 1973, NJ 1975, 49.

arrest bezat de verzoeker bij de geboorte anatomische kenmerken van beide geslachten maar uit feiten en omstandigheden bleek dat verzoeker tot het mannelijke geslacht behoorde.

De interpretatie gegeven door het Hof in het arrest *Transseksist 1* werd bevestigd in het arrest *Transseksist 2*⁵² waarin het Hof oordeelde dat de vaststelling van het geslacht in een wijder kader moet worden geplaatst. Het Hof oordeelde dat er wel van een misslag gesproken kan worden indien, gelet op alle omstandigheden, moet worden aangenomen dat een persoon ten tijde van zijn geboorte tot het ander geslacht behoorde dan opgenomen in de geboorteakte.

In het arrest *Transseksist 3*⁵³ is er een gelijksoortige motivering als in het arrest *Transseksist 2* gebruikt. De verzoekster behoorde bij de geboorte al tot het mannelijk geslacht, terwijl in de geboorteakte als geslacht ‘vrouwelijk’ was vermeld. Het Hof besloot dat de feiten en omstandigheden tot het oordeel leiden dat er sprake is van een misslag in de geboorteakte.

Bij aanvullingen in het register van de burgerlijke stand op grond van artikel 1:29 NBW (oud), wordt er een nieuwe akte in het register opgemaakt. De aanvullingen betreffen onder andere de zogenaamde mislagen.⁵⁴ De aangevulde of verbeterde akte heeft bewijskracht en de oorspronkelijke akte wordt vervallen verklaard.⁵⁵

Echter werd deze tendens in het jaar 1973 en 1975 geblokkeerd door de Hoge Raad, waardoor het niet meer mogelijk was om via de mislagprocedure van artikel 1:29 lid 1 NBW(oud) wijziging van de geslachtsaanduiding in de geboorteakte te bereiken.

In het arrest van 1973,⁵⁶ *Geslachtsverandering van bij de geboorte mannelijk persoon*, werd het verzoek tot wijziging van de geboorteakte gegrond verklaard op het *onvolledig zijn* van de akte omdat van een na zijn geboorte plaatsgevonden wijziging van zijn geslacht geen melding werd gemaakt- althans een misslag als artikel 1:29 lid 1 NBW bevat- omdat in strijd met de werkelijkheid in zijn geboorteakte het geslacht als mannelijk in plaats van vrouwelijk was aangegeven.

Het Hof overwoog: “*Dat nu de geboorteakte van verzoeker diens geslacht, zoals zich dit bij de geboorte manifesteerde, juist heeft vermeld, van een misslag ten aanzien van de vermelding van verzoekers geslacht in zijn geboorteakte geen sprake is geweest. Dat echter in redelijkheid*

---

⁵² Hof's- Gravenhage 07 juni 1974, NJ 1975, 50.

⁵³ Hof's- Gravenhage 07 juni 1974, NJ 1975, 51.

⁵⁴ Pitlo 1996, p. 71.

⁵⁵ Pitlo 1996, p. 70.

⁵⁶ HR 13 december 1973, NJ 1975, 130.

moet worden aangenomen dat de wet niet alleen verbetering van een geboorteakte ten aanzien van het daarin vermelde geslacht toelaat wanneer de vermelding van den beginnen af onjuist is geweest, doch ook wanneer- gelijk in casu het geval is- die vermelding later blijkt wijziging te behoeven.”

Het Hof gelast de wijziging van mannelijk naar vrouwelijk geslacht, zijnde het immers van essentieel belang dat de akte overeenstemt met de werkelijkheid. Echter oordeelde de Hoge Raad dat de opvatting van het Hof onjuist is. De geboorteakte is een momentopname van de feiten die bij de geboorte zijn gebleken c.q. onmiddellijk daarna bij de aangifte zijn opgegeven. De geboorteakte was dus geheel juist, niet onvolledig en bevatte geen misslag. De Hoge Raad stelde dat artikel 1:21 NBW (oud) een limitatieve opsomming gaf van de akten van inschrijven, die de ambtenaar van de burgerlijke stand is gehouden te maken. Zonder schade voor het goed der rechtszekerheid kon daarom in casu geen andere beslissing worden gegeven.

Het **tweede** arrest dateerde van 1975 betreffende *Misslag in de geboorteakte ten opzichte van de kunne van het kind*.⁵⁷ Het Hof was van mening dat indien een persoon in zijn geboorteakte met betrekking tot het geslacht staat vermeld overeenkomstig de bij de geboorte waarneembare anatomische geslachtskenmerken, een misslag als bedoeld in art 29 lid 1 NBW (Oud) niet aan de orde kan zijn, doch het Hof mede gelet op de bij de stukken aanwezige deskundigenverklaring van dr. O.M. de Vaal van 14 april 1973, van oordeel is dat de vaststelling van het geslacht in een wijder kader moet worden geplaatst en dat van een misslag als voormeld kan worden gesproken indien:

- gelet op alle omstandigheden, moet worden aangenomen dat een persoon ten tijde van zijn geboorte tot het geslacht behoorde, dat niet in de geboorteakte is vermeld;
- naar het inzicht van op dit gebied deskundigen het inmiddels volwassen geworden kind, volgens andere, bij de geboorte niet waarneembare maar geestelijke ontwikkeling van het kind afgeleide constitutionele kenmerken (lichaamsbouw) zou blijken reeds bij de geboorte (op zijn minst) mede tot het ander geslacht te hebben behoord.

De Hoge Raad bestrijdt de zienswijze van het Hof, omdat het geen steun vindt in de wet, die een aanknopingspunt biedt voor een vaststelling van het in de geboorteakte te vermelden geslacht van het kind achtereenvolgens naar tweeërlei kenmerken eerst bij de geboorte naar de

---

⁵⁷ HR 3 januari 1975, NJ 1975, 187.

uiterlijke waarneembare en achteraf maar met terugwerkende kracht tot de geboorte, naar uiterlijke niet waarneembare, door deskundigen aan de rechter kenbaar gemaakte kenmerken.

De Hoge Raad meent dat bij Hof's opvatting afbreuk zou worden gedaan aan de rechtszekerheid, die de registers van de burgerlijke stand beogen te bieden, en met name aan de bewijskracht, die de geboorteakte volgens artikel 1:26 NBW (oud) ten aanzien van een ieder heeft, juist ook met betrekking tot de daarin vermelde kunne van het kind. De Hoge Raad besliste dat het Hof ten onrechte tot het oordeel was gekomen dat van een misslag in de zin van de wet gesproken moet worden. Dat slechts de wetgever bij machte is, op grond als in dit geding door het Hof aanvaard, een aanvulling van de registers van de burgerlijke stand onder de nodige waarborgen en met uitsluiting/beperking van terugwerkende kracht, mogelijk te maken. Hierdoor was het niet meer mogelijk om via art. 1:29 lid 1 NBW(oud) voorziene misslagprocedure wijziging van de geslachtsaanduiding in de geboorteakte te bereiken.

Volgens de Hoge Raad maakte de toenmalige wet dus een andere oplossing niet mogelijk en moest de Nederlandse wetgever dit probleem maar oplossen. Dit laatste heeft de wetgever ook gedaan, al heeft zij daarvoor nog ruim tien jaren nodig gehad, gerekend vanaf het tweede arrest *Misslag in de geboorteakte ten opzichte van de kunne van het kind*⁵⁸. In de volgende paragraaf wordt hierop ingegaan.

2.2.2 Het nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek van 1985

In paragraaf 2.1.2 is besproken op grond waarvan de Hoge Raad had uitgemaakt dat een dergelijke geslachtsaanpassing in de geboorteakte niet langs de weg van artikel 1:29 NBW (oud) kon worden bewerkstelligd. De transseksuelen die een operatie hadden ondergaan om te behoren tot het tegenovergestelde geslacht, ervoeren dit als te zijn 'hard'.⁵⁹ Toch werd er sindsdien wel gepleit voor de erkenning van het recht op wijziging van de geslachtsvermelding. Reden waarom in 1982 een wetsontwerp werd ingediend betreffende nadere regelen ten behoeve van transseksuelen omtrent het wijzigen van het geslacht in de geboorteakte. Dit resulteerde in de wet van 24 april 1985 die mensen met genderdysforie⁶⁰ tegemoet kwam.⁶¹

---

⁵⁸ HR 3 januari 1975, NJ 1975, 187, *Misslag in de geboorteakte ten opzichte van de kunne van het kind*.

⁵⁹ Pitlo 1996, p.71.

⁶⁰ Een ander woord voor genderdysforie is transseksualiteit. Genderdysforie is behandeld in paragraaf 1.1.2.

⁶¹ Pitlo 1989, p.75.

De Nederlandse wet van 1985⁶² bood transseksuelen de mogelijkheid om een verzoek tot wijziging van de kunne in de geboorteakte te richten aan de rechtbank van het arrondissement waar hun woonplaats is gelegen. De transseksuelen konden achteraf een aangepaste geboorteakte krijgen.⁶³ De volgende artikelen uit het NBW werden naar aanleiding hiervan gewijzigd:

Artikel 1:28 lid 1 NBW van 1985: *“Iedere Nederlander die de overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in de akte van geboorte en lichamenlijk aan het verlangde geslacht is aangepast voor zover dit uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, kan de rechtbank binnen welke rechtsgebied zijn woonplaats is gelegen, verzoeken wijziging van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte te gelasten indien deze persoon:*

- a. niet gehuwd is;*
- b. als mannelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren.”*⁶⁴

Artikel 1:28a lid 1 NBW van 1985: *“Bij het verzoekschrift moeten worden overgelegd een afschrift van de akte van geboorte alsmede een gezamenlijk ondertekende verklaring van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen deskundigen, afgegeven ten hoogste zes maanden vóór de datum van indiening van het verzoek, waaruit blijkt:*

- a. de overtuiging van de verzoeker dat hij tot het andere geslacht behoort dan in de akte van geboorte is vermeld en waarin is vervat het oordeel van de daartoe bevoegde deskundige dat die overtuiging, gelet op de periode waarin de verzoeker als zodanig heeft geleefd, en zo mogelijk op andere daarbij te vermelden feiten of omstandigheden, als van blijvende aard is te beschouwen;*
- b. of en zo ja, in hoeverre de verzoeker lichamenlijk aan het verlangde geslacht zodanig is aangepast als uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is;*
- c. dat de verzoeker als mannelijk in de geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren.”*

---

⁶² De wet van 24 april 1985, Stb. 1985, 243 (17 297).

⁶³ Kamerstukken II 2011/12, 33351, 3, p. 5.

⁶⁴ NBW anno 1999.

Hieronder volgt een uitgebreidere toelichting op de inhoud van de bovengenoemde artikelen.

1. Nederlander zijn

Als hoofdregel geldt dat de verzoeker Nederlander moet zijn. Ten aanzien van de niet-Nederlanders geldt dat zij een dergelijk verzoek slechts kunnen indienen, indien zij kunnen bewijzen een jaar voorafgaande aan het verzoek in Nederland met een rechtsgeldige verblijfstitel te hebben gewoond.⁶⁵

2. De overtuiging hebben tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in de akte van geboorte

Hiermee wordt bedoeld dat de aanvrager/transseksueel de overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren. Dit moet gepaard gaan met afwijzing van de aangeboren normale in- en uitwendige geslachtsorg(a)an(en) en/of geslachtelijke kenmerk(en). Ook het verlangen om van geslacht te veranderen, wordt geacht essentialia te zijn van de transseksualiteit.⁶⁶

3. Niet gehuwd zijn

De aanvrager die zijn geslacht wil laten wijzigen, mag niet gehuwd zijn. Deze eis werd gesteld omdat het Nederlands huwelijksrecht geen huwelijk toestond tussen personen van hetzelfde geslacht. De transseksueel moest dan eerst scheiden om zijn juridische geslacht aan te passen.⁶⁷Inmiddels werd deze wet in 2001 gewijzigd. In de volgende paragraaf zal er verder worden ingegaan op deze wijziging.

4. Als hij in de geboorteakte vermeld staat als man, dan moet hij nooit meer in staat zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouw in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren.

Deze voorwaarde inzake genderdysforie (d.w.z. de incongruentie tussen het biologische geslacht en de beleefde genderidentiteit),⁶⁸ impliceert dat de verzoeker een medische ingreep moet hebben ondergaan die de voortplanting met absolute zekerheid uitsluit. Sterilisatie geeft deze absolute zekerheid niet. Bij sterilisatie blijft in sommige gevallen herstel in de oude toestand mogelijk. Alleen door het verwijderen van testikels c.q. ovaria of baarmoeder kan deze absolute zekerheid worden verkregen. De achterliggende gedachte achter het gestelde vereiste is het voorkómen dat kinderen

---

⁶⁵ Pitlo 1989, p. 76.

⁶⁶ H. Vat 2001, artikel 28 aantekening 2.

⁶⁷ Artikel 1:28 lid1a NBW.

⁶⁸ *Kamerstukken II* 2011/12, 33351, 3, p. 1 (MvT).

geboren worden uit ouders die een juridisch geslacht hebben dat tegengesteld is aan hun biologische geslacht.⁶⁹

5. Beschikken over de geboorteakte en deskundigenverklaring (artikel 1:28a NBW).

De verzoeker moet beschikken over een afschrift van de akte van geboorte alsmede een gezamenlijk ondertekende verklaring van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen deskundigen, afgegeven ten hoogste zes maanden voor de datum van indiening van het verzoek. De geldigheid van de verklaring is beperkt tot zes maanden, aangezien het mogelijk is dat zich in de loop van de tijd veranderingen voordoen in de lichamelijke en psychische toestand van verzoeker.⁷⁰ Deskundigen zijn medische specialisten zoals psychiaters, internisten, psychologen en chirurgen. Uit de verklaring moet blijken dat de verzoeker overtuigd is dat hij tot het andere geslacht behoort dan in de akte van geboorte is vermeld en waarin is vervat het oordeel van de daartoe bevoegde deskundige dat die overtuiging van de transseksueel – gelet op de periode waarin de verzoeker als zodanig heeft geleefd – en zo mogelijk gelet op andere relevante feiten en omstandigheden, als van blijvende aard kan worden beschouwd. Het oordeel van de deskundige kan nagelaten worden indien mocht blijken dat de verzoeker de geslachtsaanpassende operaties reeds heeft ondergaan en het lichaam reeds aan het andere, gewenste, geslacht is aangepast. Een verklaring omtrent de psychische gesteldheid is dan niet nodig, omdat het feit dat de verzoeker lichamenlijk is aangepast een duidelijke en voldoende aanwijzing is voor zijn transseksuele gevoelens.⁷¹

De deskundigenverklaring moet aangeven of en zo ja in hoeverre de verzoeker lichamenlijk aan het veranderde geslacht is aangepast als uit medisch en psychologisch opzicht mogelijk en wenselijk is. Ook moet worden vermeld welke operatieve ingreep uitgevoerd is om de transseksueel onvruchtbaar te maken (zie punt 4). Overigens is de rechter ook bevoegd om ambtshalve nog andere deskundigen te horen.⁷²

6. Aanpassing aan het verlangde geslacht voor zover dit uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is

Uit psychologisch oogpunt kan lichamenlijke aanpassing bijvoorbeeld niet verantwoord zijn, omdat de transseksueel grote angst heeft voor het ondergaan van operaties. Ook kunnen medische bezwaren bestaan tegen lichamenlijke aanpassing, bijvoorbeeld de

---

⁶⁹ H. Vat 2001, artikel 28 aantekening 2.

⁷⁰ Koens & Vonken 2010, p. 65.

⁷¹ Koens & Vonken 2010, p. 65.

⁷² Vat 2001, artikel 28a aantekening 2.

leeftijd, verhoogd risico van embolie enz.⁷³ In die gevallen geldt het vereiste van lichamelijke aanpassing niet tot datgene dat in de eerste zin van lid 1 mede tot uitdrukking is gebracht.

Als aan de bovengenoemde vereisten is voldaan en de rechtbank van oordeel is dat uit de deskundigenverklaring vast is komen te staan dat de verzoeker de overtuiging heeft te behoren tot het andere geslacht en dat de overtuiging beschouwd kan worden te zijn van blijvende aard, wordt de geslachtsaanpassing toegewezen.⁷⁴

In artikel 1: 28b lid 2 NBW is geregeld dat voor gevallen waarin de transseksueel nog niet zijn voornamen heeft laten wijzigen, deze wijziging tezamen met het verzoek om wijziging van de vermelding van het geslacht kan worden gedaan. Op deze wijze wordt bereikt dat de personalia van de verzoeker overeenstemmen met het gewenste geslacht en behoeven niet twee afzonderlijke procedures te worden gevoerd. De rechtbank kan op verzoek tevens wijziging van de voornamen gelasten (artikel 28b lid 2 NBW).⁷⁵ Hiermee worden dubbele proceskosten vermeden. De gevolgen en het tijdstip waarop ze ingaan, wordt geregeld in artikel 1:28c NBW.

2.2.3 Wijziging van het Nederlands Burgerlijk Wetboek in 2001

Op 21 december 2000 veranderde de wettekst van artikel 28 lid 1 van het NBW. Hierbij kwam de voorwaarde van **ongetrouwd zijn** te vervallen, omdat de Wet openstelling huwelijk⁷⁶ het burgerlijk huwelijk openstelde voor personen van hetzelfde geslacht. De transseksueel kan dan ook getrouwd blijven ten tijde van de wijziging van de geslachtsvermelding. Dit betekent dat vanaf de inwerkingtreding van die wet kinderen op grond van de Nederlandse wetgeving juridisch twee vaders of twee moeders als ouders kunnen hebben. Het nieuw NBW trad in werking op 01 april 2001.⁷⁷

Artikel 1:28 lid 1 NBW luidt nu: *“Iedere Nederlander die de overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in de akte van geboorte en lichamenlijk aan het verlangde geslacht is aangepast voor zover dit uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, kan de rechtbank verzoeken wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte te gelasten, indien deze persoon als mannelijk in de akte van geboorte*

---

⁷³ Vat 2001, artikel 28a aantekening 2.

⁷⁴ Pitlo 1989, p. 75.

⁷⁵ Doek 2010, p. 28-1.

⁷⁶ Wet van 21 december 2000 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht (Wet openstelling huwelijk), Stb 2001, 9.

⁷⁷ Vat 2001, artikel 28a aantekening 1

vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren”.

2.2.4 Juridische gevolgen van de geslachtsverandering in Nederland

De gevolgen van de wet tot geslachtsaanpassing hebben hun weerslag op boek 1 van het NBW, het personen- en familierecht.⁷⁸

Geen terugwerkende kracht

De gevolgen van de juridische geslachtsaanpassing treden in vanaf de dag waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van inschrijving van de last tot wijziging opneemt in het register (artikel 1:28 NBW).⁷⁹ Dit betekent dat de toewijzing van het verzoek geen terugwerkende kracht heeft tot de dag der geboorte en bestaande familierechtelijke betrekkingen uit boek 1 en daaruit voortvloeiende rechten en plichten blijven bestaan.⁸⁰ Dat de familierechtelijke verhoudingen blijven bestaan zoals deze bestonden tot het moment van wijziging heeft de wetgever besloten met het oog op de rechtszekerheid.⁸¹

Mijn inziens zou terugwerkende kracht tot de dag der geboorte een aantasting van de belangen van derden – bijvoorbeeld de kinderen van transseksuelen – kunnen zijn.

Partneralimentatie

Alle verzoeken in verband met een uitkering tot levensonderhoud aan een gewezen partner als bedoeld in art. 1:157 NBW kunnen ook na de geslachtsaanpassing worden gedaan en de toegewezen rechten blijven behouden.

Is de transseksueel gehuwd geweest en heeft hij kinderen, dan wordt niets van de wijziging van het geslacht en voornamen aangetekend op de huwelijksakte en de geboorteakte van de kinderen. De familierechtelijke betrekkingen tussen de verzoeker en diens kinderen worden ook na de wijziging van de vermelding van het geslacht niet gewijzigd. Dit brengt met zich mee dat de tot alimentatie verplichte juridische vader, na wijziging van de vermelding van het geslacht in vrouw/man niet ontslagen zal zijn van zijn betalingsverplichting.⁸²

---

⁷⁸ Vlaardingerbroek 2011, pg. 103.

⁷⁹ Artikel 1:28c lid 1 NBW.

⁸⁰ Pitlo 1989, p. 76.

⁸¹ Vlaardingerbroek 2011, pg. 103.

⁸² Vat 2001, artikel 28 aantekening 2.

De erkenning van het kind na de geslachtsaanpassing in de geboorteakte

Met artikel 1:28c lid 2 NBW wordt bedoeld dat de mannelijke transseksueel na de datum van de wijziging van de vermelding van het geslacht niet meer door erkenning familierechtelijke betrekkingen kan doen ontstaan ten aanzien van een onwettig kind, ongeacht of het kind is geboren voor of na de juridische geslachtsaanpassing van de vader.

De vaderschapsactie

De mogelijkheid om op grond van artikel 1:394 NBW de vaderschapsactie⁸³ in te stellen blijft ook na de geslachtsaanpassing van de moeder of de vader bestaan. De moeder blijft ook na de wijziging van haar geslacht in mannelijk in haar geboorteakte in de relatie tot haar kind moeder. Haar bevoegdheid om de vaderschapsactie in te stellen blijft onverlet.

De ontkenning van het vaderschap

Kinderen geboren binnen een huwelijk of uit een geregistreerde partnerschap, zijn wettige kinderen in Nederland. De man wordt van rechtswege de wettige vader. Blijkt de man niet de biologische vader van het kind te zijn, dan kan het vaderschap ongedaan gemaakt worden. De man die zijn geslacht aangepast heeft in de geboorteakte, blijft bevoegd de rechtsvordering tot ontkenning van het vaderschap als in art. 1:200 NBW in te stellen.⁸⁴

2.2.5 De Nederlandse Transgenderwet van 2014

De nieuwe transgenderwet die op 01 juli 2014 in Nederland van kracht werd, schrapte in Boek 1 NBW en in de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens een aantal voorwaarden voor aanpassing van de geslachtvermelding in de geboorteakte.⁸⁵

De gang naar de rechter was in geval van wijziging van het geslacht niet meer nodig. Slechts door aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand werd de geslachtsregistratie gewijzigd met als gevolg dat de hoge kosten voor de rechterlijke beoordeling kwamen weg te vallen. Ook

---

⁸³Als een kind buiten een huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt geboren, en de biologische vader het kind niet erkend heeft, kan de biologische moeder op grond van artikel 1:394 NBW een zogeheten vaderschapsactie instellen. Deze vaderschapsprocedure is bedoeld om de betaling van kinderalimentatie af te dwingen bij de biologische vader zonder het scheppen van enige familierechtelijke band tussen vader en kind. Als de man ontkent dat het kind de zijne is, vindt er een DNA test plaats. Weigert de man mee te werken aan de DNA test, dan kan de rechter op grond van andere bewijsstukken toch concluderen dat de man de verwekker van het kind is.

⁸⁴ Van Ginneke 2013, p.17.

⁸⁵ Wet van 18 december 2013 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in verband met het wijzigen van de voorwaarden voor en de bevoegdheid ter zake van wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte, Stb. 2014, 1.

de eis dat de persoon, als man in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouw in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren, kwam te vervallen. Volgens de internationale opvatting werd deze eis als niet proportioneel beschouwd. Voorts gold de voorwaarde dat de betrokkene, voor zover dit uit medisch of psychologisch oogpunt verantwoord is, lichamelijk aan het verlangde geslacht diende te zijn aangepast. Ook deze eis voor inwilliging van het verzoek tot geslachtsaanpassing werd per 1 juli 2014 vervallen verklaard.⁸⁶

Sinds 1 juli 2014 gelden slechts twee eisen voor de aanpassing van de geslachtsregistratie⁸⁷:

- de persoon in kwestie is 16 jaar of ouder;⁸⁸
- de persoon in kwestie is voorgelicht over de juridische gevolgen van de wijziging en beschikt over een deskundigenverklaring (afgegeven door een aangewezen arts of psycholoog) waaruit blijkt dat de duurzame overtuiging bestaat tot het andere geslacht te behoren.⁸⁹ Na aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt de geslachtsregistratie gewijzigd zonder verdere rechterlijke tussenkomst (artikel 1:28b lid 1 NBW).⁹⁰

De Nederlandse transgenderwet is drie jaar na haar inwerkingtreding geëvalueerd, waarna in april 2019 een nieuw wetsvoorstel ter versoepeling van de juridische geslachtsaanpassing voor transseksuelen, werd ingediend. De volgende wijzigingen zijn in het wetsvoorstel opgenomen:

1. De deskundigenverklaring vervalt.
2. Voor kinderen jonger dan zestien jaar wordt het mogelijk om hun geslachtsregistratie te wijzigen via een verzoek aan de rechtbank.
3. Personen van zestien jaar en ouder kunnen een eerste of tweede wijziging doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, evenals naar huidig recht. Een derde of volgende wijziging is mogelijk na een verzoek van betrokkene daartoe bij de rechtbank.

---

⁸⁶ *Kamerstukken II 2011/12, 33351, 3, p. 1 (MvT).*

⁸⁷ Kamerstuk 27859, nr. 133.

⁸⁸ Artikel 28 lid 1 NBW.

⁸⁹ Artikel 28 lid 2 NBW.

⁹⁰ Kamerstuk 27859, nr. 133.

4. De wijziging van de geslachtsregistratie kan worden verzocht aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de transseksueel.

Deze voorstellen tot wijziging van de wet zijn nog niet door het Nederlandse parlement aangenomen.⁹¹

2.3 De Belgische transgender wetgeving vanaf 2007

Ook in België bestaat sinds 2007 de mogelijkheid om het geslacht in de geboorteakte te wijzigen. Op 10 mei 2007 kwam de Wet betreffende de transseksualiteit in België tot stand.⁹²

Voor transseksuelen die kinderen hadden, heerste er een bijzonder probleem. Was de andere biologische ouder bekend, dan zou de erkenning van de geslachtsaanpassing tot gevolg hebben dat het kind twee oorspronkelijke ouders van hetzelfde geslacht zou hebben, wat in het Belgische recht vooralsnog niet mogelijk was. De voor de hand liggende oplossing was de oorspronkelijke afstammingsverhouding ongewijzigd te laten en de 'nieuwe man' de juridische moeder van de kinderen te laten zijn. Om proces-economische redenen werd samen met de geslachtsaanpassing ook voornaamswijziging door de rechter toegestaan.⁹³

2.3.1 Na de Belgische Wet betreffende transseksualiteit van 10 mei 2007

Sinds de Wet van 10 mei 2007 betreffende transseksualiteit voorziet België in een recht op het officieel wijzigen van het geslacht. Een gerechtelijke procedure voor geslachtsverandering behoorde tot het verleden en in plaats daarvan gold een eenvoudige administratieve procedure.

Artikel 2 lid 1 Wet betreffende de transseksualiteit geeft aan dat elke meerderjarige of ontvoogde minderjarige Belg of in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling aangifte tot geslachtsverandering kan doen. Artikel 2 lid 2 Wet betreffende de transseksualiteit geeft de voorwaarden aan waaraan de aanvrager moet voldoen vooraleer de ambtenaar van de burgerlijke stand de geslachtsvermelding kan veranderen.⁹⁴ De voorwaarden luiden:

1. De transseksueel heeft een voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging te behoren tot het andere geslacht dan vermeld is op de geboorteakte;

---

⁹¹ Voorstel tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het veranderen van de voorwaarden voor wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte, 10 december 2019.

⁹² Reynvoet 2017, pg. 3.

⁹³ Swennen 2007, pg. 46.

⁹⁴ Artikel 2 lid 2 Wet betreffende transseksualiteit, BS 11 juli 2007.

2. De transseksueel heeft het lichaam aangepast aan het verlangde geslacht, voor zover dit uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoordelijk is;
3. betrokkene is niet meer in staat kinderen te verwekken;
4. de transseksueel beschikt over een deskundigenverklaring, opgemaakt door een chirurg en een psychiater waaruit duidelijk vast komt te staan dat aan alle (bovengenoemde) voorwaarden zijn voldaan; hiertoe kan de ambtenaar van de burgerlijke stand eensluidend verklaarde vertaling van de verklaring van de behandelende artsen vragen (artikel 2 lid 3 Wet betreffende transseksualiteit).

Hierna mag de ambtenaar van de burgerlijke stand overgaan tot het opmaken van een geboorteakte houdende vermelding van het nieuwe geslacht.⁹⁵ De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht treedt in werking vanaf de dag van inschrijving in het register van geboorteakten. De inschrijving geschiedt wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand vaststelt dat geen verhaal tegen de nieuwe geboorteakte is aangetekend en ten vroegste 30 dagen na het verstrijken van de verhaaltermijn.⁹⁶ Vermits de verhaaltermijn 60 dagen bedraagt, moet de ambtenaar dus ten minste 90 dagen wachten vooraleer hij de akte kan inschrijven in het register. Bovendien geeft de ambtenaar binnen drie dagen kennis van de verklaring aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg.⁹⁷ De procureur des Konings geeft hiervan onverwijld een ontvangstmelding.⁹⁸

De ambtenaar van de burgerlijke stand is ook bevoegd het verzoek van de transseksueel om een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, af te wijzen. Hij dient de transseksueel onverwijld in kennis te stellen over de met reden omklede beslissing. Ook dient de ambtenaar een afschrift ervan samen met een afschrift van alle nuttige documenten te sturen naar de procureur des Konings van het gerechtelijke arrondissement waarin de weigering plaatsgevonden heeft.⁹⁹ Tegen de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand kan beroep ingesteld worden.¹⁰⁰

---

⁹⁵ Artikel 2 lid 4 Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

⁹⁶ Artikel 2 lid 4 Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

⁹⁷ Artikel 2 lid 4 sub c Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

⁹⁸ Artikel 2 lid 5 Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

⁹⁹ Artikel 2 lid 6 Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

¹⁰⁰ Artikel 2 lid 7 Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007.

2.3.2 Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders in België (2018)

Op 25 juni 2017 werd een nieuwe transgenderwet genaamd ‘Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders’ goedgekeurd in België, waarbij alle medische eisen voor de geslachtsaanpassing kwamen weg te vallen. Deze wet is op 1 januari 2018 in werking getreden¹⁰¹ en is nog steeds de geldende regelgeving voor de juridische geslachtsaanpassing in België. Krachtens deze wet is, evenals in Nederland, slechts de persoonlijke overtuiging van de transseksueel van belang en is de juridische geslachtsaanpassing vanaf 16 jaar al mogelijk.¹⁰²

2.3.4 De juridische gevolgen van geslachtsaanpassing in België

De juridische gevolgen van de geslachtsaanpassing in België zijn af te leiden uit de nieuwe transgenderwet ‘Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders van 10 juli 2017’¹⁰³ en de transgender informatiebrochure¹⁰⁴ die in opdracht van de Koning der Belgen is samengesteld. De juridische gevolgen van de geslachtsaanpassing zijn het volgende:

*De herroepelijkheid van de geslachtsaanpassing in de geboorteakte.*¹⁰⁵

In beginsel is de aanpassing van het geslacht in de geboorteakte definitief. Dit betekent dat terugkeer naar de oude geslachtsregistratie in principe niet meer mogelijk is. In België is terugkeren naar de oude geslachtsregistratie in uitzonderlijke gevallen wel mogelijk door een terugkeerprocedure op te starten. Hierbij dient de aanvrager het bewijs van zijn ‘uitzonderlijke omstandigheden’ bij de familierechtbank in te dienen. Een voorbeeld is dat de genderidentiteit niet meer aansluit bij de veranderde registratie. Bij gegronde reden zal de familierechtbank de nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de geboorteakte toestaan. De wijziging heeft dan geen gevolgen meer vanaf de overschrijving van het vonnis of arrest in de registers van de burgerlijke stand m.a.w. de geslachtsaanduiding die geregistreerd werd op het moment van geboorte is opnieuw van tel.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, BS 10 juli 2017.

¹⁰² Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, BS 10 juli 2017.

¹⁰³ Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, BS 10 juli 2017.

¹⁰⁴ Geens & Demir 2018.

¹⁰⁵ Artikel 3 lid 10 Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, BS 10 juli 2017.

¹⁰⁶ Artikel 3 lid 10 Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, BS 10 juli 2017; Geens & Demir 2018, p. 20.

De administratieve gevolgen van de geslachtsaanpassing in de geboorteakte

Reeds bestaande (notariële) akten, contracten, verzekeringen, enz., blijven na de aanpassing van de geslachtsregistratie met behoud van rechten, plichten en bevoegdheden gewoon voortbestaan, terwijl alle akten die opgemaakt worden na de aanpassing van voornaam en/of geslachtsregistratie, moeten worden opgesteld op basis van de nieuwe voornaam en geslachtsregistratie.¹⁰⁷

Enkele instellingen waaronder het ziekenfonds en de arbeidsongevallenverzekeraars worden automatisch op de hoogte gesteld van de wijziging van de persoonsgegevens. Andere instellingen moeten door de aanvrager met medeneming van een afschrift van de geboorteakte worden ingelicht over de geslachtsaanpassing (bijv. de werkgever, de school, nutsbedrijven, huisarts, bibliotheek etc.).¹⁰⁸

Alle bestaande veroordelingen, strafvorderingen en boetes blijven ook na een aanpassing van de voornaam en/of geslachtsregistratie verbonden aan de persoon.¹⁰⁹

Identiteitsdocumenten

Na aanpassing van de voornaam en/of geslachtsregistratie krijgt de aanvrager een nieuw Rijksnummer en identiteitskaart. De oude identiteitskaart blijft geldig tot de aanvrager de nieuwe ontvangt. Indien de voornaam en de geslachtsaanpassing op verschillende tijdstippen plaatsvinden, dan zal de identiteitskaart twee keer moeten veranderen.¹¹⁰ Voor het reispaspoort geldt hetzelfde.¹¹¹

Er is een verschil tussen een afschrift van de geboorteakte en uittreksel van de geboorte. Een afschrift is een volledige weergave van de originele geboorteakte, met vermelding van de wijzigingen, terwijl op een uittreksel enkel de (nieuwe) voornaam en nieuwe geslachtsregistratie staan. Uit een uittreksel van de geboorte is de wijziging van het geslacht niet af te leiden. Ook de huwelijksakte blijft geldig na de aanpassing van voornaam en/of geslacht. Evenals bij de geboorteakte kan de aanvrager een afschrift of een uittreksel vragen. Het verschil is hetzelfde als bij de geboorteakte en uittreksel van de geboorte.¹¹²

---

¹⁰⁷ Geens & Demir 2018, p. 23.

¹⁰⁸ Geens & Demir 2018, p. 24.

¹⁰⁹ Geens & Demir 2018, p. 28.

¹¹⁰ Geens & Demir 2018, p. 24.

¹¹¹ Geens & Demir 2018, p. 25.

¹¹² Geens & Demir 2018, p. 25.

De afstamming

De afstamming is de juridische band tussen ouder en kind en relevant omdat het bepaalt welke rechten en plichten de ouder ten aanzien van het kind heeft. Bestond het kind reeds **vóór** de geslachtsaanpassing, dan verandert er niets aan de juridische band tussen de ouder (aanvrager) en het kind. De ouder die geslachtsaanpassing is ondergaan behoudt alle rechten, bevoegdheden en plichten ten aanzien van het kind.¹¹³

Voor de kinderen die **na** de geslachtsaanpassing geboren zijn ligt het anders. De juridische band met het kind, geboren na de aanpassing van het geslacht, wordt soms door de nieuwe en soms door de oude geslachtsregistratie bepaald.¹¹⁴ De vrouw die na geslachtsaanpassing tot het mannelijk geslacht behoort maar toch een kind op de wereld brengt, blijft de juridische moeder van het kind. De getrouwde vrouw die na geslachtsaanpassing van het mannelijk geslacht is geworden waarvan de partner bevalt van een kind, wordt de juridische vader van het kind.¹¹⁵

Bij geslachtsaanpassing van mannelijk naar vrouwelijk waarbij een kind verwekt wordt met eigen sperma of medisch begeleide voortplanting¹¹⁶, wordt de nieuwe man als juridische meemoeder¹¹⁷ van het kind opgenomen in de geboorteakte. Mocht baarmoedertransplantatie in de toekomst mogelijk worden dan wordt de man die na geslachtsaanpassing tot vrouw, een kind op de wereld zet, de juridische moeder van het kind.¹¹⁸ De man die na geslachtsaanpassing tot het vrouwelijk geslacht behoort wordt als de juridische meemoeder van het kind van haar partner beschouwd.

Na de geslachtsaanpassing van de aanvrager blijven bestaande rechten als erfgenaam bewaard. Ook testamenten waarin de oude gegevens van de aanvrager zijn opgenomen, behouden hun waarde.¹¹⁹

In bijlage 1 zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de Nederlandse regelgeving van 1985 en de Belgische regelgeving van 2007 weergegeven.

---

¹¹³ Artikel 4 lid 1 Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, *BS* 10 juli 2017.

¹¹⁴ Artikel 4 lid 2 Sub a Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, *BS* 10 juli 2017.

¹¹⁵ Geens & Demir 2018, p. 27.

¹¹⁶ Artikel 4 lid 2 sub b Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders, *BS* 10 juli 2017.

¹¹⁷ Een meemoeder is de vrouwelijke partner of de transvrouw (man naar vrouw) partner van de biologische moeder.

¹¹⁸ Geens & Demir 2018, p. 27.

¹¹⁹ Geens & Demir 2018, p. 28.

3. Een voorstel voor juridische geslachtsverandering dat past binnen het stelsel van de Surinaamse wet

3.1 Inleiding

Het vorige hoofdstuk was een weergave van de inhoud van de Nederlandse en Belgische wetgeving inzake transseksualiteit. Alvorens Suriname zal overgaan tot regelgeving met betrekking tot transseksualiteit, is het belangrijk te onderzoeken wat de gevolgen van die regelgeving zullen zijn en welke geboden, verboden en verplichtingen zullen indruisen tegen de bestaande wetgeving. In dit hoofdstuk wordt daarom eerst onderzocht wat de juridische gevolgen voor Suriname zullen zijn bij gebruikmaking van de Nederlandse en/of Belgische wetgeving inzake transgenderwetgeving. Daarna volgt een concept wetsvoorstel inzake juridische geslachtsaanpassing voor transseksuelen in Suriname dat is geconcipieerd met een bijbehorende Memorie van Toelichting. De artikelen 64 jo. 67a van het BW geven aan dat aanvullingen en verbeteringen in de registers van de burgerlijke stand van Suriname slechts mogelijk zijn in geval er geen registers hebben bestaan, of als deze zijn verloren geraakt, vervalst, veranderd, verscheurd, vernietigd, verdonkerd of verminkt; wanneer akten daaraan ontbreken, bij kennelijke schrijf- en spelfouten of wanneer in de ingeschreven akten dwalingen, uitlatingen of andere misslagen hebben plaatsgehad. Transseksualiteit voldoet aan geen van deze genoemde gevallen, waardoor het noodzakelijk is om voor de juridische geslachtsverandering aparte transgenderwetgeving aan te nemen. In 1975 is immers door de Hoge Raad beslist dat bij wijziging van de geboorteakte bij transgenders niet van een misslag in de zin van de wet gesproken moet worden en dat slechts de wetgever bij machte is een aanvulling van de registers van de burgerlijke stand onder de nodige waarborgen en met uitsluiting/beperking van terugwerkende kracht, mogelijk te maken.¹²⁰ Arresten van de Hoge Raad worden in de Surinaamse rechtsgemeenschap nog steeds als richtinggevend beschouwd. Het wetsvoorstel is een samensmelting van zowel het Nederlandse als het Belgische systeem inzake juridische geslachtsaanpassing, waarbij getracht is de leemtes op te vullen en beperkt zich tot de gevolgen van juridische geslachtsaanpassing die wel voorzienbaar zijn op dit moment.

---

¹²⁰ HR 3 januari 1975, NJ 1975, 181.

3.2 De juridische gevolgen voor Suriname bij overname van het Nederlands systeem betreffende geslachtsverandering

In paragraaf 2.1 is breedvoerig beschreven hoe het recht van transseksuelen op geslachtsaanpassing in de geboortekte zich in Nederland ontwikkeld. De vereisten voor geslachtsaanpassing werden steeds versoepeld. De vraag die gesteld kan worden, is welke juridische gevolgen de mogelijkheid tot geslachtsaanpassing voor Suriname zal hebben. Deze vraag wordt in beginsel beheerst door de bestaande wetgeving in Suriname. Hieronder volgen enkele rechtsgevolgen:

De terugwerkende kracht

In paragraaf 2.2.4 is verwerkt waarom de juridische geslachtsaanpassing in Nederland geen terugwerkende kracht heeft. De vraag die hier rijst, is of de geslachtsaanpassing in Suriname terugwerkende kracht voor het personen- en familierecht zal hebben. De geslachtsaanpassing in de geboortekte zou geen terugwerkende kracht moeten hebben. Zou dat wel zo zijn, dan zou het betekenen dat de rechter moet vaststellen op welk moment de overtuiging van de verzoeker tot het andere geslacht te behoren zich zó duidelijk heeft gemanifesteerd, dat de geslachtsaanpassing vanaf dat moment gevolg zou moeten hebben.

De kinderalimentatie

Elke ouder heeft een onderhoudsplicht jegens zijn minderjarige en meerderjarige behoeftige kinderen. Deze onderhoudsplicht wordt ook wel kinderalimentatie genoemd en impliceert het onderhoud en opvoeding van de kinderen.¹²¹

Als een kind buiten een huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt geboren, en de biologische vader het kind niet heeft erkend, kan de biologische moeder op grond van artikel 1:394 NBW een zogeheten vaderschapsactie¹²² starten. Hoofdregel is dat het recht van het kind op grond van artikel 1:394 NBW slechts bestaat zolang het niet in familierechtelijke betrekking tot een juridische vader staat. Deze procedure dient alleen maar om alimentatie van de vader te kunnen ontvangen en scheidt geen familierechtelijke band tussen de vader en het kind.

Zodra het kind een vader in juridische zin heeft, is deze krachtens artikel 1:392 NBW onderhoudsplichtig. Maar in gevallen waarbij blijkt dat het onderhoud niet van de juridische

---

¹²¹ Artikel 351 lid 2 BW.

¹²² Paragraaf 2.2.4.

vader kan worden verkregen of dat de juridische vader niet in staat is om in het levensonderhoud van het kind te voorzien dan wel dat van de moeder redelijkerwijs niet in rechte kan worden geveerd dat zij de juridische vader terzake aanspreekt, wordt het wettelijk stelsel doorbroken.¹²³ Indien tussen de verwekker en het kind een familie- en gezinsleven bestaat, voorzover art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)¹²⁴ dat eist, wordt deze hoofdregel doorbroken, omdat het in zoverre een positieve verplichting oplegt om het kind een aanspraak op levensonderhoud jegens zijn biologische vader toe te kennen.¹²⁵ De tot alimentatie verplichte Nederlandse ouder is na wijziging van de vermelding van het geslacht niet ontslagen van zijn of haar betalingsverplichting (kinderalimentatie).

Het recht op kinderalimentatie in Suriname is geregeld in artikel 342 jo. 351 jo. 358 BW. Artikel 351 BW regelt de onderhoudsplicht van ouders jegens hun staande het huwelijk geboren kinderen.

Krachtens artikel 358 BW is de moeder van een natuurlijk kind en de vader, indien hij het kind erkend heeft, verplicht in de onderhoud van het kind te voorzien.

Ten aanzien van de natuurlijk niet-erkende kinderen is de onderhoudsverplichting van de verwekker opgenomen in artikel 342 BW. Voor het onderhoud van het natuurlijk niet-erkend kind is geen ‘family life’ vereist tussen de verwekker en het kind.

Voor gevallen waarbij de juridische vader niet aan zijn onderhoudsverplichting kan voldoen en het kind een familie- en gezinsleven met de verwekker heeft, is de vraag of de doorbreking van artikel 8 EVRM welke overeenkomt met artikel 11 AVRVM door de Surinaamse rechter overgenomen zal worden.¹²⁶

De alimentatieplicht in Suriname heeft een persoonlijk karakter, m.a.w. de onderhoudsverplichting houdt met de dood van de alimentatieplichtige oftewel met de dood van de alimentatiegerechtigde op. De onderhoudsplicht is persoonsgebonden en niet voor overdracht vatbaar.¹²⁷ De alimentatieplicht ten behoeve van de minderjarige¹²⁸ kinderen is middels artikel 342 jo. 351 jo. 358 BW verheven tot een rechtens afdwingbare verplichting.¹²⁹

---

¹²³ Wortmann 2010, artikel 394-1.

¹²⁴ Artikel 8 EVRM: Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven.

¹²⁵ HR 26 april 1996, NJ 1997, 119,

¹²⁶ Lont 2019, p. 25.

¹²⁷ Dwarka 2015, p. 3.

¹²⁸ Artikel 382 lid 1 BW: De Surinaamse minderjarige kinderen zijn de zodanigen die de volle ouderdom van een en twintig jaren niet hebben bereikt en nooit in het huwelijk zijn getreden.

¹²⁹ Artikel 342 lid 2 BW.

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt geconcludeerd dat de alimentatieplicht oftewel de onderhoudsplicht die op Surinaamse transseksuele ouders rust, zonder meer een rechtens afdwingbare verplichting is die ook na de geslachtsaanpassing in de geboorteakte van kracht zal blijven. De alimentatieverplichting zal blijven bestaan voor zowel het minderjarige als het meerderjarige behoeftige¹³⁰ kind.

De factoren die ertoe kunnen leiden dat de alimentatieplichtige ontheven wordt van zijn/haar plicht tot onderhoud naar het kind toe, zijn opgenomen in ons BW. Deze zijn:¹³¹

1. De dood van de alimentatiegerechtigde. De plicht houdt van rechtswege op als het minderjarige kind of behoeftige meerderjarige kind komt te overlijden;
2. De dood van de alimentatieplichtige (art. 280 BW);
3. Bij meerderjarigheid van het kind. Dit vinden we terug in de artikelen 358 lid 1 jo. art. 351 lid 2 jo. art. 342 lid 1 BW. Is het kind na de intrede van zijn meerderjarigheid door geestelijke of lichamelijke gebreken buiten staat zich zelf te onderhouden, dan blijven de vader en de moeder tot zijn onderhoud verplicht;
4. Nihil stelling aangevraagd door de alimentatieplichtige omdat de daadkracht op nul gesteld is.¹³²

Indien één der bovenstaande factoren niet aanwezig is, wordt de Surinaamse ouder niet in de mogelijkheid gesteld om van zijn verplichting tot onderhoud van het minderjarige kind ontheven te worden.

Vaderschapsactie

In paragraaf 2.2.4 is besproken dat de Nederlandse transseksuele vader die een wijziging van het geslacht in de geboorteakte heeft doen aanbrengen, niet wordt ontslagen van de verplichting tot onderhoud aan het door hem verwekte kind, met wie hij familierechtelijke betrekkingen heeft. Met andere woorden: de moeder van het niet erkende kind mag een vaderschapsactie instellen tegen de transseksuele biologische vader/verwekker die familierechtelijke betrekkingen met zijn kind heeft.

---

¹³⁰ Veira 2016, p. 63.

¹³¹ Dwarka 2015, p. 25.

¹³² Artikel 381b BW.

In Suriname is het recht om een vaderschapsactie tegen de verwekker van het kind in te stellen geregeld in artikel 342a BW. Weigert de verwekker bij te dragen in de opvoeding en verzorging van zijn natuurlijk niet-erkende kind, dan kan de moeder of het Bureau voor Familierechtelijke Zaken met toestemming van de moeder, een vordering instellen bij de rechter (art 342a BW). Er is geen familierechtelijke betrekking tussen de vader en het kind vereist. De vordering wordt ook in Suriname een vaderschapsactie genoemd. De moeder die meestal als verzoeker zal optreden, zal moeten aangeven wie de verwekker is, dan wel heeft ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg heeft gehad.¹³³ Allereerst zal aan de biologische vader om bevestiging gevraagd worden dat hij daadwerkelijk de vader is.¹³⁴ Weigert hij, dan kan de verwekkerschap ook met behulp van DNA-onderzoek aangetoond worden. Weigert de vader voor een DNA test, dan is de rechter ambtshalve bevoegd onderzoek te gelasten en om aan die weigering tot medewerking zulke vermoedens te verbinden als onder de omstandigheden gerechtvaardigd is. Als is komen vast te staan dat de man met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de biologische vader van het kind is, wordt hij vermoed de verwekker van het kind te zijn. Tegen dat vermoeden mag hij tegenbewijs leveren.¹³⁵ Als het biologisch vaderschap vaststaat, zal de rechter eerst de behoeften van het kind vaststellen en vervolgens onderzoeken of er bij de vader voldoende draagkracht is om bij te dragen in de kosten van het kind in de vorm van kinderalimentatie.¹³⁶ De verwekker krijgt enkel de verplichting via de rechter toegewezen om alimentatie voor het minderjarige kind te betalen. De vraag die hier rijst is of de Surinaamse transseksuele vader die een geslachtsaanpassing in de geboorteakte heeft gedaan, nog verplicht zal zijn om te voorzien in het onderhoud van zijn niet-erkende kind. Het antwoord is bevestigend. Artikel 342 BW regelt uitdrukkelijk dat de vader van het niet-erkende minderjarige en het behoeftige meerderjarige kind verplicht is naar draagkracht te voorzien in de verzorging en opvoeding van het kind. Gezien het bovenstaande wordt concludeerd dat als het vaderschap bewezen is, de transseksuele vader krachtens artikel 342 BW verplicht zal worden gesteld in het onderhoud van het kind te voorzien.

De partneralimentatie

Bij partneralimentatie staan twee begrippen centraal: behoefte en draagkracht. De alimentatieverplichting hangt namelijk enerzijds af van de behoefte van degene die de

---

¹³³ Wortmann 2010, artikel 394-2.

¹³⁴ Dwarka 2015, p. 12.

¹³⁵ Wortmann 2010, artikel 394-2; Artikel 342f BW

¹³⁶ Dwarka 2015, p. 29.

alimentatie nodig heeft en anderzijds van de draagkracht bij degene die de alimentatie moet betalen. De ene echtgenoot is behoeftig als die niet over voldoende inkomsten tot levensonderhoud beschikt noch die in redelijkheid kan verwerven.¹³⁷

Aan de Nederlandse behoeftige echtgenoot die een geslachtsaanpassing in de geboorteakte heeft verkregen, komt ook het recht toe om partneralimentatie te vorderen van de andere echtgenoot aan wie de duurzame ontwrichting te wijten is.¹³⁸ Een soortgelijke partneralimentatieregeling is ook in het BW opgenomen. De ene echtgenoot kan door de rechter veroordeeld worden tot onderhoud van de ander behoeftige echtgenoot die geen schuld aan de duurzame ontwrichting heeft.¹³⁹ Ten aanzien van de transgenderproblematiek zal krachtens de regelgeving uit het BW de geldende partneralimentatie regeling niet ongeldig verklaard kunnen worden, noch een grote wijziging kunnen ondergaan voor transseksuelen die een geslachtsaanpassing hebben verkregen. Evenmin als de ene echtgenoot de andere niet gevangen mag houden in een huwelijk¹⁴⁰, mag het besluit van de ene transseksuele echtgenoot om zijn geslacht in de geboorteakte te wijzigen niet ten nadele komen van de andere behoeftige echtgenoot aan wie de duurzame ontwrichting niet te wijten is.

De erkenning van het kind na wijziging van het geslacht

De Nederlandse transgenderwetgeving bepaalt dat de reeds bestaande ouder/kind-relaties in stand blijven, terwijl voor kinderen die geboren worden, nadat de ouder het geslacht heeft gewijzigd, het nieuwe geslacht bepalend is voor de vraag of de ouder de vader of moeder van het kind wordt. Artikel 1:28c lid 2 NBW regelt de onbevoegdheid van de Nederlandse transseksuele man om na de geslachtsaanpassing het kind te erkennen. De overweging achter deze onbevoegdheid is dat het niet in het belang van het kind is om familierechtelijke betrekkingen te hebben met een persoon die vanwege zijn gewijzigde geslacht geen vaderrol meer kan vervullen.¹⁴¹

Krachtens artikel 334 jo. 358 BW heeft het natuurlijke kind en zijn afstammelingen vanaf de geboorte van rechtswege familierechtelijke betrekkingen met de moeder en haar bloedverwanten. Dit betekent dat de Surinaamse transseksuele moeder haar onwettige kind niet

---

¹³⁷ judex.nl/rechtsgebied/familie-echtscheiding/echtscheiding/artikelen/hoe-zit-het-precies-met-partneralimentatie/ (geraadpleegd op 6 februari 2020).

¹³⁸ Paragraaf 2.2.4.

¹³⁹ Artikel 278 BW.

¹⁴⁰ Veira 2016 (2), p. 20.

¹⁴¹ Zie paragraaf 2.2.4.

behoeft te erkennen maar de vader wel. Erkenning door de transseksuele man die zijn geslacht gewijzigd heeft tot vrouw en zijn vaderrol niet meer kan vervullen, zou niet in de gelegenheid gesteld moeten worden om het kind te erkennen. De redenering is duidelijk: slechts een man kan het vaderschap aanvaarden, niet een vrouw. Aan deze restrictie wordt ten dele tegemoet gekomen door artikel 308 jo. 3 BW. Een kind uit zijn toenmalige echtgenote geboren binnen driehonderdzes dagen na ontbinding van het huwelijk van de transseksueel is zijn wettig kind, ook al is zijn kunne intussen gewijzigd tot vrouwelijk.¹⁴² Ook kan de man, zolang de geslachtswijziging nog geen feit is, de ongebooren vrucht als zijn kind erkennen.¹⁴³ In de opbouw van de regeling der geslachtswijziging in Nederland (vóór 2014) is het een absoluut vereiste geweest dat de transvrouw nimmer meer in staat mocht zijn kinderen te verwekken. Het is dan denkbaar dat de Nederlandse wetgever juist aan dat verwekken, toen het nog wèl mogelijk was, rechtsgevolg toe kende. Ook de Surinaamse wetgever zou tezamen met de vereiste dat de transvrouw nimmer meer in staat mag zijn kinderen te verwekken, de nietigheid van de erkenning moeten opnemen.

3.3 De juridische gevolgen voor Suriname bij overname van het Belgisch systeem betreffende geslachtsverandering

In de vorige paragraaf werden de juridische gevolgen van de geslachtsaanpassing volgens het Nederlands systeem in kaart gebracht. De intentie is om in deze paragraaf na te gaan wat de juridische en administratieve gevolgen zullen zijn indien het Belgisch systeem van geslachtsaanpassing in de geboorteakte overgenomen wordt door Suriname.

De administratieve gevolgen van de geslachtsaanpassing in de geboorteakte

Bestaande overeenkomsten

In België blijven de reeds bestaande overeenkomsten en legale documenten ook na de geslachtsaanpassing rechtsgeldig met behoud van alle rechten, verplichtingen en bevoegdheden zoals notariële aktes en verzekeringen. De personalia van de transseksueel zijn nog overeenkomstig de registratie bij de geboorte, maar omdat het juridisch om dezelfde persoon gaat, blijven ze van kracht en is wijziging niet verplicht. Deze regeling moet ook worden opgenomen in de transgenderwet voor Suriname, omdat wijzigingen aanbrengen in legale documenten en overeenkomsten soms onmogelijk is of hoge onkosten met zich meebrengen. Denke aan de notariële aktes die gewijzigd zouden moeten worden en oude

---

¹⁴² Artikel 308 BW.

¹⁴³ Artikel 3 BW.

overdrachten die door reeds overleden personen zijn toegekend aan de transseksueel. Alle bestaande veroordelingen, strafvorderingen en boetes moeten evenals in België ook in Suriname na aanpassing van de voornaam en/of geslachtsregistratie verbonden blijven aan de betrokkene.

Identiteitsdocumenten

Identiteitsdocumenten waaronder paspoorten, identiteitskaart, familieboekjes, rijbewijs, uittreksels etc. dienen evenals in België te worden veranderd na de geslachtsaanpassing in de geboorteakte.¹⁴⁴ Het gewijzigde geslacht en de voornaam dienen in overeenstemming te zijn met de nieuwe registratie in de geboorteakte van betrokkene. De Surinaamse wetgever kan in de transgenderwet opnemen dat deze identiteitsdocumenten tezamen met de geslachtsaanpassing zullen worden vernieuwd. Dit zal voor eenduidigheid zorgen en eventuele fraude kunnen beperken. De kans op fraude is miniem, omdat het identiteitsnummer ongewijzigd blijft en de persoon getraceerd kan worden. Voorstelbaar is dat wanneer de voornaam van betrokkene is gewijzigd, de diploma's die betrokkene heeft behaald ook gewijzigd moeten worden. Dit ter voorkoming van (onbedoelde) privacy-schendingen van toekomstige werknemers.

De juridische gevolgen van de geslachtsaanpassing in de geboorteakte

Afstamming

De drie regels der afstamming in België zijn:

1. Kinderen geboren vóór de geslachtsaanpassing, behouden de juridische band vader/moeder en kind inclusief alle rechten, plichten en bevoegdheden;
2. De juridische band met kinderen, geboren na de geslachtsaanpassing, wordt of door de nieuwe of door de oude geslachtsregistratie bepaald;
3. Ook na de geslachtsaanpassing blijven testamenten en bestaande rechten van de erfgenaam bewaard.¹⁴⁵

De juridische band met kinderen, geboren na de geslachtsaanpassing, zou ook in Suriname volgens de nieuwe geslachtsregistratie bepaald moeten worden, teneinde verwarring te voorkomen.

---

¹⁴⁴ Paragraaf 2.3.4.

¹⁴⁵ Paragraaf 2.3.4.

Verhaal tegen de weigeringsbeslissing

In België is verhaal tegen de weigeringsbeslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand wel mogelijk. Indien het verzoek van de transseksueel om zijn geslacht te wijzigen niet ingewilligd wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand, mag de transseksueel naar de familierechtbank om het besluit aan te vechten. Deze mogelijkheid zou de Surinaamse transgenderwet in de toekomst ook moeten bieden. De transseksueel heeft evenals elk ander mens het recht om de juistheid van een beslissing die genomen is door een instantie te laten toetsen door een rechtsinstantie.

De herroepelijkheid van de geslachtsaanpassing in de geboorteakte.

Voor de Belgische transseksueel die reeds een aanpassing van het geslacht in de geboorteakte heeft verkregen, is terugkeren naar de oude geslachtsregistratie in uitzonderlijke gevallen wel mogelijk.¹⁴⁶ Dit kan middels een terugkeerprocedure van de familierechtbank. Bij goedkeuring van de rechtbank is de geslachtsaanduiding die geregistreerd werd op het moment van de geboorte weer van kracht. Besluit de Surinaamse wetgever om ook een bepaling over terugkeren naar de oude geslachtsaanduiding in de toekomstige transgenderwetgeving op te nemen, dan moet de terugkeerprocedure bij het kantongerecht aangevraagd worden.

Deze mogelijkheid (herroepbaarheid) scheidt een ongeloofwaardig karakter aan de deskundigenverklaring. De verklaring van betrokkene dat hij/zij de innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren, dient immers van duurzame aard te zijn. In België heeft de transseksueel niet alleen de deskundige overtuigd tot het andere geslacht te behoren, maar ook tot twee keer aan toe bij de ambtenaar van de burgerlijke stand een verklaring getekend waarin hij instemt dat hij al lange tijd overtuigd is dat het geslacht dat vermeld staat op de geboorteakte niet in overeenstemming is met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit en hij de administratieve en juridische gevolgen van de geslachtsaanpassing wenst. Volgens mij is de termijn waarbij de transseksueel de deskundige overtuigt dat hij/zij tot het andere geslacht behoort en de zes maanden van de procedure tot geslachtsaanpassing voldoende om zijn/haar innerlijke overtuiging tot het andere geslacht te behoren, als van duurzame aard te beschouwen. De terugkeer naar de oude staat die geregistreerd werd bij de geboorte, tast de rechtszekerheid aan.

Bijlage 2 geeft een rechtsvergelijking tussen de huidige Nederlandse en Belgische regelgeving weer met betrekking tot geslachtsaanpassing in de registers der geboorten. Door de methode

---

¹⁴⁶ Geens & Demir 2018, p. 20.

van rechtsvergelijking toe te passen, kunnen eventuele knelpunten in de ontwerpwet verbeterd worden.

In het volgend wetsontwerp zijn de overeenkomstige bepalingen van Nederland en België meegenomen evenals de afwijkende bepalingen die hierboven aangeven zijn.

3.4 Een ontwerpwet voor verandering van de seksregistratie in de akten van de burgerlijke stand van Suriname en op andere officiële documenten

WET van.....houdende nadere wijziging van het Burgerlijk Wetboek (G.B. 1860 no. 4, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2016 no. 67).

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

In overweging genomen hebbende, dat in verband met transseksuelen die ten gevolge van genderdysforie een verzoek tot juridische geslachtsaanpassing wensen in te stellen— het nodig is het Burgerlijk Wetboek van Suriname (G.B. 1860 no. 4, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2016 no. 67) nader te wijzigen en het volgende vast te stellen.

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet:

ARTIKEL I

In het Burgerlijk Wetboek van Suriname (G.B. 1860 no. 4, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2016 no. 67) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Na de zevende afdeling in Boek I, titel II “van de verbetering der akten van de burgerlijke stand, en van dezelve aanvulling”, wordt na artikel 67a een nieuwe afdeling toegevoegd luidende:

ACHTSTE AFDELING

WIJZIGING VAN HET GESLACHT IN DE GEBOORTEAKTE VAN DE BURGERLIJKE STAND

Artikel 67b

1. De juridische geslachtsaanpassing in het register der geboorten van de burgerlijke stand behoeft de goedkeuring van de kantonrechter.
2. De geslachtsaanpassing in het geboorteregister is beperkt tot man of vrouw.
3. Elke in het bevolkingsregister ingeschreven Surinamer van achttien jaar en ouder, die de onomkeerbare overtuiging heeft te behoren tot het tegenovergestelde geslacht, kan de rechter

verzoeken wijziging te gelasten van de vermelding van het geslacht in de geboorteakte, indien de persoon:

- a. niet meer in staat is overeenkomstig het oorspronkelijk geslacht kinderen te verwekken of te baren;
  - b. ongehuwd is;
  - c. hormonale substitutietherapie ondergaat of heeft ondergaan.
4. Bij het verzoekschrift wordt een akte van geboorte, een bewijs van burgerlijke staat alsmede een samen ondertekende deskundigenverklaring bijgevoegd.

Artikel 67c

De deskundigenverklaring, als bedoeld in artikel 67b lid 4, vermeldt:

- a. dat de overtuiging van de transseksueel te behoren tot het andere geslacht dan vermeld in de geboorteakte, onomkeerbaar is en dat de deskundige deze overtuiging, gelet op relevante feiten en omstandigheden, als van blijvende aard beschouwt; de feiten en omstandigheden worden vermeld in de verklaring;
- b. dat er geen sprake is van een psychische stoornis of opwelling;
- c. welke operatieve ingreep uitgevoerd is om de transseksueel onvruchtbaar te maken;
- d. dat de transseksueel een hormoonbehandeling ondergaat, teneinde de lichamelijke geslachtskenmerken van het geslacht waartoe hij overtuigd is te behoren, te induceren; in gevallen waarin is afgezien van hormoongebruik, zal in de verklaring worden uiteengezet welke medische of psychologische bezwaren daaraan ten grondslag liggen;
- e. dat de deskundigenverklaring niet ouder is dan zes maanden;
- f. dat de transseksueel wilsbekwaam is om zijn genderidentiteit te bepalen en de gevolgen ervan te overzien;
- g. dat er geen aanwijzingen zijn van identiteitsfraude of andere strafbare feiten.

Artikel 67d

1. Indien de transseksueel reeds een geslachtsveranderende operatie heeft ondergaan, kan de deskundigenverklaring worden beperkt tot de onderdelen artikel 67c sub b tot en met g. In de deskundigenverklaring wordt toegevoegd in hoeverre betrokkene lichamenlijk is aangepast en welke ingrepen daartoe hebben plaatsgevonden.
2. Leeft de transseksueel langer dan één jaar in de rol van het andere geslacht of is hij langer dan één jaar voor genderdysforie in behandeling bij de psycholoog of psychiater, dan wordt

de overtuiging, als bedoeld in artikel 67c sub a, te behoren tot het tegenovergestelde geslacht, geacht van blijvende aard te zijn.

Artikel 67e

1. Onder deskundigen, bevoegd om de verklaring als bedoeld in artikel 67c te verstrekken, worden verstaan:
  - a. psychologen met kundigheid in genderdysforie en verbonden aan de Surinaamse Vereniging van Psychologen & Orthopedagogen;
  - b. kinder- en jeugdpsychiaters, verbonden aan de Surinaamse Vereniging van Psychologen & Orthopedagogen.
2. De deskundigen, zoals bedoeld in lid 1, die de verklaring mogen afgeven, bezitten voorts de volgende vaardigheden:
  - a. in staat zijn om de weloverwogenheid van de wens tot juridische geslachtsaanpassing en de implicaties hiervan te beoordelen. Een psychiatrische stoornis of irreële verwachtingen die aan deze wens ten grondslag liggen, kunnen scheiden van een weloverwogen besluit;
  - b. in staat zijn de duurzaamheid van de wens tot wijziging van de geslachtsaanduiding in de geboorteakte te beoordelen;
  - c. in staat zijn adequate voorlichting te geven over de implicaties van de geslachtsaanpassing;
  - d. bekend zijn met de inhoud van de wettelijke regeling betreffende de geslachtsaanpassing;
  - e. de vereiste informatie, als bedoeld in artikel 67c, in de verklaring op te nemen.
3. Indien de rechter in de deskundigenverklaring de vereiste inlichting niet aantreft of de verklaring ongeloofwaardig is, is hij ambtshalve bevoegd om aan de deskundigen schriftelijke of mondelinge toelichting of aanvulling te bevelen of andere deskundigen te benoemen, aan wie de vroegere deskundigen zodanige ophelderingen moeten geven, als de latere nodig achten.

Artikel 67f

1. Het verzoek wordt toegewezen indien de rechter van oordeel is dat voldoende is komen vast te staan dat er sprake is van genderdysforie en de transseksueel voldoet aan de in artikel 67c gestelde vereisten.

2. Indien de rechter het verzoek om wijziging van de vermelding van de kunne inwilligt, kan hij/zij desverzocht tevens de voornamen wijzigen.
3. Wanneer de kantonrechter de verandering van het geslacht en de verandering of bijvoeging van voornamen toestaat, wordt de uitspraak binnen 3 weken ter hand gesteld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, teneinde in de registers te worden ingeschreven; de wijziging wordt toegevoegd aan de akte van de geboorte van de betrokken persoon als latere vermelding.

Artikel 67g

1. De wijziging van de vermelding van de kunne heeft haar gevolgen, die uit het rechterlijke oordeel voortvloeien, vanaf de dag waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand de last tot wijziging in het register opneemt. De rechterlijk uitspraak dient binnen zes maanden te worden ingeschreven voor de geldigheid ervan; aan de uitspraak wordt geen terugwerkende kracht gegeven.
2. De wijziging van de vermelding van het geslacht laat de op het in lid 1 genoemde tijdstip bestaande familierechtelijke betrekkingen en de daaruit voortvloeiende op het eerste boek van het BW gegronde rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet.
3. Verzoeken in verband met artikel 278 jo. 342 jo. 351 jo. 358 van het BW kunnen ook worden gedaan na de inschrijving als bedoeld in lid 1.
4. De erkenning van natuurlijke kinderen en afstammelingen die voor of na de juridische geslachtsaanpassing zijn geboren, is nietig indien zij geschiedt door de transmandie zijn geslacht juridisch aangepast heeft..
5. Adoptie door de biologische ouder die een juridische geslachtsaanpassing heeft gehad, is nietig.

Artikel 67h

1. Alle bestaande identiteitsdocumenten worden door de ambtenaar van de burgerlijke stand op de dag van inschrijving van het nieuwe geslacht, voorzien van een kantmelding.
2. De transseksueel is gehouden binnen drie maanden over nieuwe aangepaste identiteitsdocumenten te beschikken. Het nieuwe geslacht wordt in de nieuwe identiteitsdocumenten opgenomen.

3. Voor de aanpassing van andere identiteitsdocumenten is een afschrift van de geboorteakte nodig. Het afschrift van de geboorteakte is een volledige weergave van de originele geboorteakte, met de vermelding van de wijzigingen.
4. Alle akten die opgemaakt worden na de aanpassing van de voornaam en geslachtsregistratie, moeten door de burgerlijke stand worden opgesteld op basis van de nieuwe voornaam en geslachtsregistratie.
5. Diploma's en certificaten worden door de minister die het mede aangaat, gewijzigd.

Artikel 67i

1. De minderjarige transseksueel die de volle ouderdom van achttien jaar niet heeft bereikt heeft voor de geslachtsoperatie de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger of voogd.
2. Indien de geslachtsoperatie zonder toestemming heeft plaatsgevonden, is de wettelijke vertegenwoordiger of voogd gerechtigd de leiding van het ziekenhuis en de arts(en) alwaar de geslachtsoperatie heeft plaatsgevolgen, strafrechtelijk te vervolgen.

Artikel 67j

1. Na de geslachtsaanpassing in de geboorteakte is de transseksueel verplicht om relevante instanties op de hoogte te stellen van de gewijzigde persoonsgegevens.
2. Reeds bestaande overeenkomsten en verbintenissen blijven na de juridische wijziging van de voornaam en of geslachtsregistratie onder dezelfde voorwaarden bestaan. De persoonsgegevens moeten door de betrokkene worden aangepast zonder een nieuw contract of andere voorwaarden te moeten afsluiten.
3. Alle bestaande veroordelingen, strafvorderingen en boetes blijven ook na de juridische wijziging van de voornaam en of geslachtsregistratie van kracht.

Artikel 67k

Vreemdelingen die een verzoek als in artikel 67b doen, zijn daartoe bevoegd indien zij gedurende een tijdvak van tenminste een jaar, onmiddellijk voorafgaand aan het verzoek, woonplaats in Suriname hebben alsook een rechtsgeldige verblijfstitel. Indien de akte van geboorte niet in Suriname in de registers van de burgerlijke stand is ingeschreven, kan de kantonrechter tevens worden verzocht de inschrijving te gelasten.

Artikel 67I

Een afschrift van de gewijzigde geboorteakte wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand naar de Procureur Generaal bij het Hof van Justitie opgestuurd, zodat gevallen waarbij de juridische geslachtsaanpassing in de geboorteakte wordt gebruikt voor identiteitsfraude en bedrog gemakkelijk opgespoord kunnen worden.

ARTIKEL II

1. Deze wet wordt in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd.
2. Zij treedt in werking met ingang van de dag volgende op die van haar afkondiging.
3. De Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van deze wet.

Gegeven te Paramaribo,.....2020

**WET van.....houdende nadere wijziging van het Burgerlijk Wetboek
(G.B. 1860 no. 4, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2016 no. 67).**

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

Met de onderhavige aanvulling in boek 1 van personen van het Burgerlijk Wetboek van Suriname (BW) wordt beoogd om de juridische geslachtsaanpassing in de registers van geboorten van de burgerlijke stand en de vermeldingen op documenten die daarop voortbouwen (zoals de identiteitskaart), mogelijk te maken en een wettelijke basis te leggen voor de burgerlijke rechter.

Gezien zich nog geen verzoeken tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de geboorteakte hadden voorgedaan, leek het de wetgever destijds disproportioneel om een uitvoerige regeling in het bestaande en toekomstige BW te treffen voor specifieke gevallen van transseksualiteit. Het eerste verzoekschrift betreffende juridische geslachtsaanpassing dateert van 11 januari 2017¹⁴⁷. Gezien de rechter geen aansluiting in de bestaande, noch toekomstige wetgeving kon vinden, werd de oplossing gezocht in de mensenrechtenverdragen waar Suriname partij bij is. Transseksuelen bevinden zich dagelijks in een situatie die niet verenigbaar is met het recht op respect voor het privéleven, hetgeen een schending van dit recht als bedoeld in de artikelen 17 van de Grondwet (GW), artikel 17 van het IVBPR en artikel 11 van het AVR.M. In deze verdragen heeft de Staat Suriname zich ten opzichte van haar burgers verbonden hen de beleving van deze rechten te garanderen. De aanpassing van de voornaam en het geslacht in de geboorteakte werd door de rechter als een fundamenteel recht van transseksuelen beschouwd. Er werd door de burgerlijke rechter daarom behoefte gevoeld voor een wettelijke grondslag om over casussen inzake juridische geslachtsaanpassing te beslissen. Verder wordt naast de sociale acceptatie van transseksuelen ook tegemoet gekomen aan de juridische erkenning van genderidentiteit, een continue internationale trend.

Transseksuelen hebben een onweerlegbare overtuiging tot het ander geslacht te behoren zonder dat er sprake is van een psychische stoornis. De discrepantie tussen lichaam en psychisch geslacht (genderdysforie), wordt door deze groep als een ernstig lijden ervaren; zij zien de

---

¹⁴⁷ A.R. no 15 5612, Paris Yvanna vs. Staat Suriname.

voornaams- en geslachtswijziging op de identiteitsdocumenten als een logisch verlengstuk van de beleefde genderidentiteit.

Voor de geslachtswijziging op de identiteitsdocumenten is de aanpassing van de geboorteakte vereist. De gegevens in de geboorteakte zijn in beginsel onveranderbaar en de kunne van het kind wordt aan de hand van de primaire geslachtskenmerken bij de geboorte bepaald. De kunne van het kind is het geslacht ten tijde van de geboorte van het kind. Met het geslacht wordt bedoeld het behoren tot de mannelijke danwel tot de vrouwelijke leden van de maatschappij. Aanvullingen of wijzigingen in de geboorteakte zijn volgens het BW alleen mogelijk indien er sprake is van een misslag, schrijf- en spelfouten of indien geen aangifte van de geboorte van het kind is gedaan. Bij transseksualiteit is de aangifte van de geboorte reeds gedaan. Van kennelijke misslagen als bedoeld in artikel 64 BW is sprake indien een persoon ten tijde van zijn geboorte reeds tot het ander geslacht behoorde dan opgenomen in de geboorteakte.¹⁴⁸ Dit is niet het geval bij transseksuelen. De schrijf- en spelfouten (artikel 67a BW) betreffen onvolledige en ten onrechte voorkomende aktes die het gevolg zijn van schrijf- en spelfouten die door de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn gemaakt. Transseksualiteit is geen schrijf- of spelfout.

Gezien de geslachtsaanpassing in de geboorteakte alleen middels een aanvulling in het BW mogelijk was, is deze wijziging thans noodzakelijk.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikelen 67b tot en met 67f

Transseksuelen hebben een onomkeerbare overtuiging tot het ander geslacht te behoren dan in de akte van geboorte is opgenomen (genderdysforie), zonder dat er sprake is van een psychische stoornis of een opwelling. De verklaring dient een aantal doelen, waaronder het opwerpen van een drempel tegen fraude en het voorkómen van ondoordachte en onterechte wijzigingen. Voorts zou de verklaring ook houvast moeten bieden voor de rechter ter beoordeling van het verzoek tot juridische geslachtsaanpassing. Ook voor de ambtenaren van de burgerlijke stand is de deskundigenverklaring een houvast, zodat zij niet zelf hoeven te beöordelen of een aangifte reëel is.

De sterilisatie-eis in artikel 67b lid 3 sub a wordt gesteld ter voorkoming dat er kinderen worden geboren uit ouders die een juridisch geslacht hebben dat tegengesteld is aan hun

---

¹⁴⁸ HR 13 december 1973, NJ 1975, 130

oorspronkelijke biologische geslacht. Volgens het huidige BW kunnen kinderen slechts een man als vader hebben en een vrouw als moeder.

Verder wordt in artikel 67b lid 3 onder sub b BW vereist dat de transseksueel ongehuwd moet zijn. Deze eis wordt gesteld omdat het geldende Surinaams huwelijksrecht geen huwelijk toestaat tussen personen van hetzelfde geslacht.

De aanpassing van het geslacht door middel van hormoonbehandelingen wordt gezien als een essentieel kenmerk van transseksualiteit, welke ondersteunend bijdraagt aan de overtuiging, het transformatieproces en de rolomkering.

De geldigheid van de verklaring is beperkt tot zes maanden, omdat het mogelijk is dat zich in de loop van de tijd veranderingen voordoen in de lichamelijke en psychische toestand van de transseksueel.

Ook de lichamelijke aanpassing aan het verlangde geslacht behoort tot een van de wezenlijke kenmerken van het verschijnsel transseksualiteit. Echter is de lichamelijke aanpassing geen voorwaarde, omdat de ingreep niet altijd mogelijk, verantwoord en gewenst is. Operaties en plastisch-chirurgische ingrepen zijn in gevallen van grote angst voor operaties vanuit psychologisch oogpunt niet verantwoord. De lichamelijke conditie waaronder leeftijd, overgewicht, roken, bloedstolselvorming in de aderen, kunnen namelijk voor complicaties zorgen.

Artikel 67 d

De transseksuelen die reeds hun lichaam middels medische ingrepen hebben aangepast aan het tegenovergestelde geslacht behoeven niet te bewijzen dat hun overtuiging een duurzaam karakter heeft. De lichamelijke aanpassing is voldoende bewijs van hun overtuiging. Zij dienen echter wel aan de andere eisen als gesteld in artikel 67b en artikel 67c BW te voldoen.

Gedurende de periode van langer dan één jaar moeten transseksuelen in de rol van het verlangde geslacht hebben geleefd of tijdens de diagnostische fase bij de deskundige de real-life experience (in de gewenste geslachtsrol leven en werken) zijn ondergaan, zodat zij letterlijk aan den lijve kunnen ondervinden hoe het is om als transman of transvrouw in het leven te staan en zij kunnen ervaren of zij dat ook daadwerkelijk wensen, voordat er wordt overgegaan tot de onomkeerbare wijziging van de vermelding van het geslacht. Transformatie naar het ander geslacht kan door het loslaten van de oude rol (herfst), daarover rouwen (winter), contact

maken met de nieuwe rol (lente) en zich daarmee verbinden (zomer). Dit duurt gemiddeld één jaar.

Artikel 67g

Ook als de transseksueel een juridische geslachtsaanpassing heeft gehad, blijven de familierechterlijke betrekkingen tussen de transseksueel en zijn reeds geboren kinderen ongewijzigd in stand. Dit betekent dat een moeder ook na de wijziging van het geslacht in de geboorteakte in de relatie tot haar kind moeder blijft. De juridische vader van de kinderen blijft na de geslachtsaanpassing (nu vrouwelijk) de juridische vader van het kind met behoud van alle rechten, bevoegdheden en verplichtingen.

De erkenning van een onwettig kind door een transseksueel na de datum van wijziging van de kunne in de geboorteakte is niet meer mogelijk, omdat het niet in het belang van het kind is dat het in familierechtelijke betrekking komt te staan met de transseksueel die op grond van zijn gewijzigd geslacht niet meer een vaderrol kan vervullen. De transseksueel behoort na de geslachtsaanpassing tot het vrouwelijk geslacht, hetgeen onverenigbaar is met de strekking van 334 BW gezien slechts een man het vaderschap kan aanvaarden, niet een vrouw.

Artikel 67h

De transseksueel is verplicht om na de juridische geslachtsaanpassing zo snel als mogelijk, de identiteitsdocumenten in overeenstemming te brengen met het gewijzigde geslacht. Hiermee wordt beoogd om verwarring en bedrog te voorkomen bij het sluiten van nieuwe overeenkomsten.

De overeenkomsten en verbintenissen die gesloten zullen worden, dienen met de nieuwe persoonsgegevens te worden opgemaakt.

Artikel 67i

Minderjarigen zijn krachtens artikel 1351 BW onbekwaam om overeenkomsten te sluiten.

Artikel 67l

Indien de Procureur Generaal ontdekt dat de geslachtswijziging en voornaamswijziging misbruikt wordt om betalingsverplichtingen te ontlopen, fraude te plegen, niet getraceerd te kunnen worden etc., kan dit gemakkelijk opgespoord worden als er een kennisgeving van de geslachtsverandering is gedaan.

Conclusies

De probleemstelling van deze thesis luidt: “ *Welke juridische gevolgen van geslachtsverandering passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet?* ”.

Om de probleemstelling te beantwoorden, zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Hoe vindt seksregistratie in Suriname plaats?
2. Welke juridische gevolgen kan geslachtsverandering hebben?
3. Welke juridische gevolgen van geslachtsverandering passen binnen het stelsel van de huidige Surinaamse wet?

In Hoofdstuk 1 is beschreven hoe de seksregistratie in Suriname plaatsvindt, wie transseksuelen zijn en waarom de geslachtsvermelding in de geboorteakte van belang is. De vaststelling van het geslacht in de geboorteakte vindt aan de hand van de uiterlijke geslachtskenmerken van het kind plaats. Volgens het Surinaams burgerlijk recht kan een persoon óf tot het vrouwelijk geslacht behoren óf tot het mannelijk geslacht. De bedoeling van de wetgever is om het geslacht ten tijde van de geboorte ook voor de toekomst vast te leggen, waardoor het vermelde geslacht in de geboorteakte als onveranderlijk wordt beschouwd. Transseksuelen zijn personen die een duurzame en onomkeerbare overtuiging hebben tot het tegenovergestelde geslacht te behoren, zonder dat er sprake is van een psychische stoornis. Hun aangeboren geslachtsorganen zijn normaal, maar niet in overeenstemming met de door hen beleefde genderidentiteit. De afwijzing van de aangeboren geslachtsorganen en geslachtskenmerken die uit de incongruentie voortvloeit, leiden tot een onweerstaanbaar verlangen om medische ingrepen en hormoonbehandelingen te ondergaan teneinde de geslachtsorganen en geslachtskenmerken aan te passen aan het tegenovergestelde geslacht, waartoe hij/zij overtuigd is te behoren. Hierdoor is de juridische geslachtsverandering enkel een verlengstuk van de manier waarop de transseksueel zich voelt. Het hebben van aangepaste documenten is voor transseksuelen vaak ook een bevestiging van hun identiteit.

Uit hoofdstuk 2 is gebleken dat in Nederland geslachtsaanpassing juridische gevolgen heeft als er sprake is van terugwerkende kracht. Met de juridische gevolgen moet ook rekening worden gehouden bij partneralimentatie, de erkenning van het kind na de geslachtsaanpassing in de

geboorteakte, de mogelijkheid tot het instellen van een vaderschapsactie en bij de ontkenning van het vaderschap van een kind.

De Belgische wetgeving blijkt in hoofdlijnen overeen te komen met de Nederlandse wetgeving inzake transseksualiteit.

Tot 1973 konden transseksuelen in Nederland een beroep doen op een artikel in het NBW, waarin de aanvulling van de geboorteakte op grond van een misslag mogelijk was. Hierna werd een beroep op een misslag door de Hoge Raad afgewezen, omdat de geboorteakte werd beschreven als een momentopname van de feiten die bij de geboorte blijken, terwijl transseksualiteit geen misslag is. De Nederlandse wetgever maakte vervolgens de mogelijkheid tot gelachtsaanpassing in 1985 mogelijk door aanpassing van het NBW. De voorwaarden genoemd in het NBW werden in Nederland in 2014 versoepeld, waardoor er geen rechterlijke tussenkomst voor de geslachtsaanpassing meer nodig was.

Vanaf 2007 vindt de aangifte voor geslachtsaanpassing in België bij de ambtenaar van de burgerlijke stand plaats. De voorwaarden werden evenals in Nederland, ook in België in 2018 versoepeld. De mogelijkheid om in beroep te gaan tegen de weigeringsbeslissing van de ambtenaar bestaat ook in België. België heeft een wachtermijn tussen de aanvraag en de wijziging en het besluit tot geslachtsaanpassing is herroepbaar en vernietigbaar.

In hoofdstuk 3 is eerst beschreven wat de juridische gevolgen voor Suriname zullen zijn bij overname van het Nederlands en Belgisch systeem inzake juridische geslachtsaanpassing. Het tweede onderdeel betreft een wetsvoorstel met toelichting dat past binnen het Surinaams burgerlijk recht en klaar ligt als toekomstige transgenderwetgeving voor Suriname. In de memorie van toelichting staat waarom het wetsvoorstel is ingediend en wat het voorstel precies inhoudt. Het wetsvoorstel is een aanvulling van het huidige BW die juridische geslachtsaanpassing middels rechterlijke tussenkomst mogelijk maakt. Inhoudelijk is het een samensmelting van het oud Nederlands en nieuw Belgisch systeem. Het wetsvoorstel gaat niet uit van de moderne methode, zoals in de twee landen nu geldig is middels aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, maar van een methode die aansluit bij het Surinaams burgerlijk recht. Wanneer het nationaal recht de juridische geslachtsaanpassing niet verbiedt, maar ook in geen bijzondere wettelijke bepalingen voorziet, dan dienen de grondvoorwaarden voor de aanpassing in een nieuwe wettelijke regeling te worden ondergebracht, zoals ook door de Hoge Raad bepaald is.

Uit analyse van verschillende wetten uit het buitenland, juridische documenten en literatuurstudie is gebleken dat de juridische geslachtsaanpassing geen terugwerkende kracht kan hebben, omdat de rechter niet in elk individueel geval kan beslissen op welk moment de overtuiging van de verzoeker tot het andere geslacht te behoren, zich zo duidelijk heeft gemanifesteerd, dat de geslachtsaanpassing vanaf dat moment gevolg zou moeten hebben. De gevolgen van de juridische geslachtsaanpassing moeten intreden vanaf het moment waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van inschrijving van de last tot wijziging opneemt in het register. Dit betekent dat de transseksueel vanaf de dag van de inschrijving tot het tegenovergestelde geslacht moet behoren en niet vanaf de geboorte.

Uit geanalyseerde wetten en literatuur blijkt dat de juridische geslachtsaanpassing geen beletsel mag vormen voor de aanvraag van kinderalimentatie, vaderschapsactie, partneralimentatie of de ontkenning van het vaderschap omdat de rechten en verplichtingen die vóór de juridische geslachtsaanpassing reeds bestonden, ook na de juridische geslachtsaanpassing blijven bestaan. Echter moet de transvrouw onbevoegd worden verklaard om de reeds bestaande en toekomstige kinderen te erkennen. Het is niet meer in het belang van het kind om erkend te worden door iemand die geen vader/moeder rol meer kan vervullen.

.

Aanbevelingen

In afwachting van de eerste regelgeving inzake geslachtsaanpassing in de geboortekte, kunnen de volgende aanbevelingen worden geformuleerd:

Voor de implementatie van de juridische geslachtsaanpassing in Suriname luidt het advies aan met name de Surinaamse wetgever om het BW aan te vullen met regelgeving, inhoudende voorwaarden voor de juridische geslachtsaanpassing, maar dan wel krachtens rechterlijke uitspraak.

Ten tweede wordt aanbevolen dat de deskundigenverklaring ook in Suriname een vereiste blijft voor de juridische geslachtsaanpassing waarin door een erkende psycholoog of psychiater vastgelegd wordt dat het besluit tot juridische geslachtsaanpassing een weloverwogen en duurzaam besluit is van de aanvrager en geen psychische stoornis of opwelling.

Ook wordt aanbevolen dat in tegenstelling tot andere landen, als voorwaarde opgenomen wordt dat de aanvrager een hormoonbehandeling ondergaat, voor zover dat medisch en psychologisch verantwoord is. De hormoonbehandeling draagt bij aan de aanpassing van de geslachtsorganen en de geslachtskenmerken, aan het tegenovergestelde geslacht waartoe de aanvrager overtuigd is te behoren. Dit ook ter voorkoming van spijtoptanten (personen die later spijt krijgen van de geslachtsaanpassing).

Ten vierde wordt aanbevolen dat het identiteitsnummer van de aanvrager ongewijzigd blijft zodat er geen identiteitsmisbruik plaats kan vinden. De 'm/v' die het geslacht aangeeft op de identiteitskaart moet wel gewijzigd worden.

Na aanneming van de wet zullen artsen en gezondheidsmedewerkers in aanraking komen met vraagstukken over transseksualiteit. Als professionals dienen zij beslissingen te nemen in het belang van de transseksueel, zonder dat in tegenspraak met de wet gehandeld wordt. In dit kader moet er een symposium ter bijscholing van artsen en gezondheidsmedewerkers worden gehouden, waarbij de inhoud van de transgenderwet aan de orde moet komen. Om de diagnosestelling en behandeling zo professioneel mogelijk uit te bouwen moeten ervaren artsen uit het buitenland uitgenodigd worden om de medische, sociale en psychologische kanten van transseksualiteit te belichten.

Bibliografie

Literatuur

- **Dekkers & Wylleman 2009**
R. Dekkers & A. Wylleman, *Handboek Burgerlijk Recht. Deel 1 personenrecht Familierecht*, Antwerpen- Oxford: Intersentia 2009.
- **Koens & Van der Linden 2015**
C. Koens & P. Van der Linden, *Monografiën (echt)scheidingsrecht Deel 8. Kind en scheiding*, Sdu uitgevers, 2015.
- **Maertens 1992**
Maertens, *Transseksualiteit naar Belgisch Recht*, 1992, tpr.be.
- **Pitlo 1989**
A.Pitlo, *Het Nederlands Burgerlijk Wetboek. Deel 1 Het Personen- en Familierecht*, Arnhem;Gouda Quint 1989.
- **Pitlo 1996**
A.Pitlo, *Personen- en Familerecht. Het Nederlands Burgerlijk Wetboek deel 1*, Arnhem 1996, Gouda Quint.
- **Prins & Clerkx 2013**
F. Prins & M. Clerkx, *kinderen- in- ontwikkeling op de basisschool*, Garant- Uitgevers n.v. & de auteurs 2013.
- **Senaeve 1989**
P. Senaeve, *Compendium van het personen- en familierecht. Boekdeel 1 personenrecht*, Leuven: Acco 1989.
- **Swennen 2007**
F. Swennen, *Personenrecht in kort bestek*, Intersentia Antwerpen 2007
- **Swennen 2010**
P. Swennen, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen- Oxford: intersentia 2010_
- **Valenkamp 1991**
M. Valenkamp, *De problematiek van transsexualiteit en operatieve veranderingen aan het menselijk lichaam vanuit wijsgerigantropologisch en ethisch perspectief*, Amsterdam; Koers 1991.

- **Vlaardingerbroek 2011**

P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2011.

Andere publicaties

- **Dietvorst 2013**

R. Dietvorst, *Het wetsvoorstel transgender* (masterscriptie Universiteit Tilburg), 2013, scripties.ned.uv.

- **Dwarka 2015**

C. Dwarka, *Kinderalimentatie na ontbinding van het huwelijk door alimentatie* (bachelorscriptie Adek Universiteit), 2015, ub1.uvs.edu/.

- **Geens & Demir 2018**

K. Geens & Z. Demir, *Je voornaam en geslachtsregistratie aanpassen bij de burgerlijke stand* (transgender informatiebrochure), 2018, justitie.belgium.be

- **Van Ginneke 2013**

K. van Ginneke, *Het juridisch ouderschap van transgenders* (masterscriptie Tilburg University), 2013, <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=132516>.

- **Koens & Vonken 2010**

M. Koens & A. Vonken, *Personen- en familierecht. Tekst & Commentaar*, Deventer 2010, Kluwer.

- **Lont 2019**

C. Lont, *De onderhoudsverplichting van de vader/verwekker ten opzichte van zijn kind* (masterscriptie Adek Universiteit), 2019 ub1.uvs.edu/.

- **Reynvoet 2015**

I.Reynvoet, *Registratie van de juridische geslachtsverandering in rechtsvergelijkend perspectief* (masterscriptie Universiteit Gent), 2017, lib.ugent.be.

- **Vat 2001**

H. Vat, *Personen –en Familierecht*, Deventer 2001, Kluwer.

- **Veira, SJB 2016/3**

M.A. Veira, ‘Huwelijkse gevangenneming. Kan de gevangenneming en -houding van de schuldige echtgenoot een onrechtmatige handeling zijn?’, *SJB* 2016/3.

- **Veira 2016**

M.A. Veira, *Levensonderhoud van behoeftige meerderjarigen in Suriname. Wie zijn de onderhoudsplichtigen?*, *Leven tussen de wieg en het graf in. Juridische aandachtspunten over het Surinaamse familierecht*, Nijmegen 2016.

- **Wortmann 2010**

S. Wortmann, *Personen- en Familierecht*, Deventer 2010, Kluwer.

Verdragen

- Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens (AVRM).
- Internationaal Verdrag inzake Burger en Politieke Rechten (IVBPR).
- Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Surinaamse wetgeving

- Grondwet van de Republiek Suriname
- Burgerlijk Wetboek van Suriname
- Ontwerp Nieuw Burgerlijk Wetboek
- Dienstplichtwet

Nederlandse wetgeving

- Nederlands Burgerlijk Wetboek 1999.
- De wet van 24 april 1985, Stb. 1985, 243 (17 297).
- Wet van 21 december 2000 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht (Wet openstelling huwelijk), Stb 2001, 9.
- Kamerstukken II 2018/19, 33351, nr. 3.
- Kamerstukken II 2011/12, 33351, nr. 3.
- Kamerstukken II 2011/12, 33351, nr. 3 (MvT).
- Kamerstuk 27859, nr. 133
- Wet van 18 december 2013 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens in verband met het wijzigen van de voorwaarden voor en de bevoegdheid ter zake van wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte, Stb. 2014, 1.

- Voorstel tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het veranderen van de voorwaarden voor wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte, 10 december 2019.

Belgische Wetgeving

- Wet betreffende transseksualiteit, *BS* 11 juli 2007
- Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft (Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders), *B.S.* 10 juli 2017.

Overige Bronnen

- Vraaggesprek op 07 juni 2018 met dhr. Kuisch Orlando R.H. van het Centraal Bureau voor Burgerzaken (C.B.B.) , Afdeling Registers en Kantmeldingen.
Hoofdkantoor C.B.B. Mr. Jagernath Lachmonstraat 170.
- A. Bakker, 'Transgender in Nederland. Een buitengewone geschiedenis', *historiek* 24 januari 2018, historiek.net, 24 juni 2020.
- vereniging-genderdiversiteit.nl/transseksuelen, 31 maart 2020.
- voortplanting312509.jouwweb.nl/pubertijd-en-groei, 23 juni 2020.
- 'Wat is transgender?', *Transgender info Nederland* 31 maart 2020, transgenderinfo.nl.
- 'Genderstatistieken', *Algemeen Bureau voor de Statistiek* 11 mei 2020, statistics-suriname.org.
- judex.nl/rechtsgebied/familie-echtscheiding/echtscheiding/artikelen/hoe-zit-het-precies-met-partneralimentatie/, 6 februari 2020.

Surinaamse Jurisprudentie

- Ktr. 11 januari 2017, A.R. no 15-5612 inzake Paris Yvanna / De Staat Suriname

Nederlandse Jurisprudentie

- HR 13 december 1973, NJ 1975, 130
- HR 13 december 1973, NJ 1975, 130.
- Hof's- Hertogenbosch, 4 januari 1973, NJ 1973, 516

- Hof Arnhem 15 november 1967, NJ 1970, 107.
- Hof's- Gravenhage 23 november 1973, NJ 1975, 49.
- Hof's- Gravenhage 07 juni 1974, NJ 1975, 50.
- Hof's- Gravenhage 07 juni 1974, NJ 1975, 51.
- HR 3 januari 1975, NJ 1975, 187.
- HR 3 januari 1975, NJ 1975, 181.

Bijlage 1

Rechtsvergelijking tussen de oude wetgeving van Nederland en België en het concept wetsvoorstel voor Suriname met betrekking tot regelgeving voor transseksuelen

Het NBW van 1985	Wet van 10 mei 2007 betreffende transseksualiteit in België	Concept wetsvoorstel voor Suriname
Elke Nederlander of vreemdeling die kan bewijzen tenminste één jaar met een rechtsgeldige verblijfstitel te hebben gewoond in Nederland, is bevoegd een verzoekschrift te richten aan de rechter voor geslachtsverandering in de geboorteakte.	Elke Belg of elke in de bevolkingsregister ingeschreven vreemdeling kan van de overtuiging tot het ander geslacht te behoren, aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.	Elke Surinamer of vreemdeling die kan bewijzen tenminste één jaar met een rechtsgeldige verblijfstitel te hebben gewoond in Suriname, is bevoegd een verzoekschrift te richten aan de rechter voor geslachtsverandering in de geboorteakte.
De verzoeker heeft de overtuiging te behoren tot het andere geslacht dan is vermeld in de akte van geboorte. Gelet op de periode waarin de verzoeker als zodanig heeft geleefd, en zo mogelijk op andere daarbij te vermelden feiten en omstandigheden, wordt de overtuiging als van blijvende aard beschouwd.	De verzoeker heeft een voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging tot het ander geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte.	De verzoeker heeft de overtuiging te behoren tot het andere geslacht dan is vermeld in de akte van geboorte. Gelet op de periode waarin de verzoeker als zodanig heeft geleefd, en zo mogelijk op andere daarbij te vermelden feiten en omstandigheden, wordt de overtuiging als van blijvende aard beschouwd.
Verzoeker is lichamelijk aan het verlangde geslacht aangepast voor zover dit uit medisch en psychologisch oogpunt verantwoord is.	Verzoeker is zodanig aan het andere geslacht aangepast als uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is.	Een geslachtsveranderende operatie is niet vereist, maar hormonale substitutietherapie wel.
Verzoeker is niet gehuwd (of gescheiden).	Geen vereiste.	De verzoeker is ongehuwd.
Verzoeker is niet meer in staat overeenkomstig het vroegere geslacht kinderen te verwekken of te baren.	Ibidem.	Ibidem.
Er is geen leeftijd verbonden aan de bevoegdheid om een verzoek voor	De Belg is meerderjarig of minderjarig ontvoegd.	De verzoeker is achttien jaar en ouder.

geslachtsverandering te richten aan de rechter.		
Een gezamenlijk ondertekende verklaring van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen deskundige is vereist.	Een deskundigenverklaring is vereist, afkomstig van de psychiater en de chirurg, in de hoedanigheid van de behandelende artsen.	Deskundigenverklaring is vereist, welke is opgemaakt door een kinder- of jeugdpsychiater oftewel psychiater met kundigheid in genderdysforie, verbonden aan de Surinaamse Vereniging van Psychologen en Orthopedagogen.
Uit de deskundigenverklaring komt vast te staan of en in hoeverre aan de voorwaarden voor geslachtsverandering zijn voldaan.	Uit de deskundigenverklaring komt vast te staan dat aan alle voorwaarden voor geslachtsverandering zijn voldaan.	Uit de deskundigenverklaring komt vast te staan of en in hoeverre aan de voorwaarden voor geslachtsverandering zijn voldaan.
Een geboorteakte is vereist bij het verzoek van de vreemdeling	Niet vereist	Geboorteakte is vereist bij het verzoek.
Als aan alle vereisten is voldaan en de rechter van oordeel is dat vast is komen te staan dat de verzoeker overtuigd is te behoren tot het tegenovergestelde geslacht, wordt het verzoek voor geslachtsverandering in de akte van geboorte door de rechter toegewezen.	Is de verhaaltermijn voorbij, dan is de ambtenaar van de burgerlijke stand bevoegd over te gaan tot het opmaken van een nieuwe geboorteakte met vermelding van het nieuwe geslacht.	Indien de rechter van oordeel is dat voldoende is komen vast te staan dat er sprake is van genderdysforie en aan alle voorwaarden zijn voldaan, wordt het verzoek toegewezen.
De verzoeker kan in hoger beroep gaan indien het verzoek wordt afgewezen.	De ambtenaar van de burgerlijke stand is bevoegd het verzoek af te wijzen. Tegen de weigeringsbeslissing kan hoger beroep ingesteld worden.	De verzoeker kan in hoger beroep gaan indien het verzoek wordt afgewezen.
Er zijn zowel juridische als administratieve gevolgen verbonden aan de wijziging.	Ibidem	Ibidem
De verzoeker mag na de geslachtsverandering zijn kinderen niet meer erkennen.	De verzoeker mag ook na de geslachtsverandering zijn kinderen erkennen.	De verzoeker mag na de geslachtsverandering zijn kinderen niet meer erkennen.
In Nederland is terugkeren naar het oorspronkelijke geslacht mogelijk.	In België is terugkeren naar het oorspronkelijke geslacht mogelijk.	Terugkeren naar het oorspronkelijk geslacht is niet meer mogelijk.
De geslachtsverandering heeft geen terugwerkende kracht m.b.t familierechtelijke	Ibidem	Ibidem

betrekkingen en de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen		
Partneralimentatie, vaderschapsactie en de ontkenning van de vaderschap blijft ook na de geslachtsverandering mogelijk.	Ibidem .	Ibidem
Ouderschap/voogdijschap na de geslachtsverandering is niet meer mogelijk. De transseksueel is niet meer in staat kinderen te verwekken.	Ibidem	Ibidem

Bijlage 2

Een rechtsvergelijking tussen de geldende wetgeving in Nederland, België en het concept wetsvoorstel voor Suriname, met betrekking tot regelgeving voor transseksuelen

De Nederlandse Transgenderwet van 2014	Wet hervorming van de regelingen inzake transgenders in België 2018	Concept wetsvoorstel voor Suriname
De vaststelling van het geslacht van het kind gebeurt op grond van de uiterlijk primaire geslachtskenmerken die ten tijde van de geboorte waarneembaar zijn. De aangifte van de geboorte (en seksregistratie) vindt bij de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand krachtens artikel 19 e NBW binnen drie dagen, in persoon of elektronisch plaats.	De vaststelling van het geslacht van het kind gebeurt op grond van de uiterlijk waarneembare primaire geslachtskenmerken ten tijde van de geboorte. De aangifte van de geboorte (en seksregistratie) vindt bij de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand krachtens artikel 55 Belgische BW binnen vijftien dagen, in persoon plaats.	De vaststelling van het geslacht van het kind gebeurt op grond van de uiterlijk primaire geslachtskenmerken die ten tijde van de geboorte waarneembaar zijn. De aangifte van de geboorte (en seksregistratie) vindt bij de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand krachtens artikel 21 BW binnen drie dagen, in persoon plaats.
Elke Nederlander of vreemdeling die kan bewijzen tenminste één jaar met een rechtsgeldige verblijfstitel te hebben gewoond in Nederland, kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. De vreemdeling moet wel een geboorteakte overleggen.	Elke Belg of vreemdeling die is ingeschreven in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister kan een verzoek doen tot geslachtsverandering bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.	Elke Surinamer of vreemdeling die kan bewijzen tenminste één jaar met een rechtsgeldige verblijfstitel te hebben gewoond in Suriname, kan de rechter verzoeken wijziging te gelasten van de vermelding van het geslacht in de geboorteakte. Bij het verzoek wordt een akte van geboorte bijgevoegd.
De verzoeker is zestien jaar en ouder	Ibidem	De verzoeker is achttien jaar en ouder.
Een deskundigeverklaring is vereist	Ibidem	Ibidem
Geen geslachtsoperatie vereist	Ibidem	Ibidem (hormonale substitutietherapie wel vereist)
Geen sterilisatie vereist	Ibidem	Wel vereist

De aangifte wordt bij de ambtenaar van de burgerlijke stand gedaan.	Ibidem	Het verzoek wordt bij de rechter gedaan.
De verzoeker is voorgelicht over de juridische gevolgen van de geslachtsverandering	Ibidem	De deskundigenverklaring vermeldt dat de verzoeker wilsbekwaam is om zijn genderidentiteit te bepalen en de gevolgen ervan te overzien.
Er geldt geen terugwerkende kracht voor reeds bestaande familierechtelijke betrekkingen en de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen.	Ibidem	Ibidem
De verzoeker kan in beroep gaan tegen de weigeringsbeslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand.	Ibidem	Hoger beroep is mogelijk.
Er is geen wachttermijn verbonden aan de wijziging van de geslachtsregistratie	De wachttermijn is 90 dagen na de aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.	Er is geen wachttermijn verbonden aan de wijziging van de geslachtsregistratie. De uitspraak van de rechter wordt binnen drie weken ter hand gesteld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand voor de inschrijving van de last tot wijziging van het geslacht in het register der geboorten.